

BK art. 16

”Barnets rett til privatliv”

Kandidatnummer: 160451
Veileder: Karl Harald Søvig
Totalt antall ord: 14 125
Innleveringfrist: 10.12.2010

Innholdsfortegnelse

Innledning	1
1.1 Problemstilling	1
1.2 Presentasjon av regelen	1
1.3 Sosiale medier	5
1.4 Avgrensninger og presiseringer	6
1.5 Fremstillingen videre	7
2. Rettslig utgangspunkt	7
2.1 Nasjonal lovgivning	7
2.1.1 Personverndirektivet	8
2.1.2 Lovens virkeområde	9
2.1.3 Vilkår for publisering	10
2.1.4 Hvem kan samtykke	11
2.2 Generelle kriterier, eller individuell modenhetsvurdering	12
2.3 Internasjonale regler	15
3. I hvilken utstrekning kan barn selv velge å legge ut opplysninger om seg selv i sosiale medier?	15
3.1 Hovedregel	16
3.2 Barnets selvbestemmelsesrett	16
3.3 Krav om informert samtykke	18
3.4 Foreldrenes bestemmelsesplikt	21
3.5 Motstridene interesser	21
3.6 Gjeldene rett?	23
3.6.1 Datatilsynets retningslinjer	23
3.6.2 BK art.16	24
3.6.3 Gjeldene rett	25
4. I hvilken grad kan foreldre publisere informasjon om barna på nettet i kraft av foreldreansvaret?	26
4.1 Innledning	26
4.2 I hvilken grad kan foreldre publisere trivielle opplysninger på nettet i kraft av foreldreansvaret?	27
4.2.1 Barnets medbestemmelsesrett	27
4.2.2 Fra hvilken alder skal barnets mening innhentes?	29
4.2.3 Hvilken vekt skal barnets mening tillegges?	30
4.2.4 Hensyn til barnets integritet ved publisering, jf BK art.16.	31
4.2.5 Gjeldene rett	32
4.3 I hvilken grad kan foreldre publisere sensitive opplysninger, eller utleverende opplysninger om barna på nettet i kraft av foreldreansvaret?	32
4.3.1 Sensitive opplysninger.	32
4.3.2 Utgangspunkt	34
4.3.3 Hensynet til barnets beste.	34
4.3.4 Barnekonvensjonen art. 16	36
4.3.5 Gjeldene rett?	36
4.4 Hvilket vern etter personopplysningsloven har barn dersom foreldre legger ut sensitiv informasjon i kraft av foreldreansvaret?	37

4.5	Forholdet til ytringsfriheten popplyl §7.....	39
5.	I hvilken grad kan foreldre publisere svært utleverende materiale om barna i kraft av sin egen opplevelse?.....	41
5.1	Innledning	41
5.2	Forholdet mellom EMK art. 8 og EMK art. 10.	41
5.3	Von Hannover mot Tyskland.....	43
5.4	Strl. § 390.....	45
5.4.1	Plata-dommen	46
5.4.2	Rt 2010 s.258	47
5.5	Ulovfestet rett.	48
6.	Avsluttende merknader	51
7.	Kilder og forkortelser.....	52

Innledning

1.1 Problemstilling

I denne avhandlingen vil jeg analysere i hvilken grad barnets rett til privatliv er ivaretatt ved publisering av personopplysninger på nettet og i sosiale medier.

Den senere utvikling ved stadig økende bruk av sosiale medier, har satt økt fokus på behovet for bedre sikring av personvernet. FNs barnekomité har uttrykt bekymring over i hvilken grad barnas rett til privatliv er ivaretatt ved eksponering av barnas personopplysninger på nettet og i sosiale medier.¹

Barnas rett til privatliv reguleres av barnekonvensjonen artikkel 16. Det følger av bestemmelsen at ”Ingen barn skal utsettes for vilkårlig eller ulovlig innblanding i sitt privatliv...”

Fremstillingen vil redegjøre for og ta stilling til en rekke problemstillinger som reiser seg i forbindelse med barnas rett til privatliv. Regelverket er komplekst, og det finnes ikke rettspraksis knyttet direkte til dette området. Problemstillingene vil dermed bli belyst gjennom lov, internasjonale regler, ulovfestet rett, og juridisk teori.

1.2 Presentasjon av regelen

FNs konvensjon om barnets rettigheter av 20. november 1989 er et folkerettslig instrument som skal sikre at alle barn har like rettigheter. Barnekonvensjonen ble ratifisert av Norge 8. januar 1991, og Norge fikk fra den dato en folkerettslig forpliktelse til å overholde bestemmelsene i konvensjonen.

I 2003 ble barnekonvensjonen inkorporert gjennom menneskerettsloven av 21 mai 1999, jf § 2, og skal gå foran norsk lov ved motstrid, jf § 3. Konsekvensen av inkorporeringen er at barnekonvensjonen er internrettslig bindende, og skal følgelig gjelde som norsk lov.

¹ CRC/C/NOR/CO/4

Den aktuelle bestemmelsen for oppgaven er BK artikkel 16.

BK art.16 er utformet med SP art. 17 som forbilde, og har nærmest identisk ordlyd.

”1.No child shall be subjected to arbitrary or unlawful interference with his or her *privacy*, family, or correspondence, nor to unlawful attacks on his or her honour and reputation.

2. The child has the right to the protection of the law against such interference or attacks.”

Retten til privatliv er en grunnleggende menneskerett for alle individer. I BK er det tatt hensyn til at barna er en sårbar gruppe, som har et særskilt behov for beskyttelse og omsorg. Det legges samtidig vekt på at barn skal bli anerkjent som selvstendige individer med egne tanker, meninger og ytringsbehov.

Det foreligger ikke individuell klagerett etter konvensjonen, og det er dermed ikke mulig for barna å påklage brudd på konvensjonen inn for et internasjonalt organ.²

Dette betyr at dersom barnas rett til privatliv krenkes, må barnet påberope seg EMK art. 8 som det primære rettsgrunnlaget, og påklage krenkelsen inn for EMD. Det er på det rene at EMK regulerer individets rettigheter, og følgelig nyter barn samme vern av privatlivet som voksne etter EMK art.8.

Det er antatt i teorien at BK art. 16 ikke har et videre vern en hva EMK art.8 gir. Dermed vil tolkningen av EMK art. 8 være relevant for klargjøring av innholdet i BK art. 16, om barnets rett til ”privacy”.

EMK art. 8 slår fast at ”Everyone has the right to respect for his private life...”

I likhet med EMKs art. 8 ”private life”, og SP art.17 ”privacy”, angir ordlyden ”privatliv” en meget vid angivelse av den vernede interesse.³ Teorien vegrer seg for å angi en konkret definisjon av begrepet ”privatliv”, med legger til grunn at bestemmelsene tar sikte på å være en sekkebestemmelse for interesser som skal

² FNs menneskerettighetsråd er imidlertid blitt enige om å skrive en ny tilleggsprotokoll til barnekonvensjonen, som skal gi barna individuell klagerett. Se mer om diskusjonen: <https://www.reddbarna.no/nyheter/barn-faar-retten-til-aa-klage>

³ All Rettsstat og menneskerettigheter. s. 175.

beskyttes innenfor den private sfære, hvor individet kan motsette seg at andre griper inn uten samtykke.⁴

Ved nærmere klargjøring av begrepet ”privatliv” må man da se hen til EMDs praksis.

I kommentarene til menneskerettighetskonvensjonene uttaler Pieter van Dijk at ” The court seems willing to accept that Article 8 is to be understood as containing various guarantees to personal autonomy, personal privacy, personal identity, personal integrity, personal development, personal identification and similar concepts linked to the individual notion of personhood. Article 8, therefore, protects much more than a straightforward -right to privacy.”⁵

Dette synspunktet synes å være i samsvar med hva EMD la i begrepet ”private life” i avgjørelsen Niemietz mot Tyskland. Saken omhandler en advokat som fikk kontoret ransaket av politiet på jakt etter navnet til en klient. Spørsmålet var om ransakelsen av kontoret kunne ansees for å være krenkelse av ”private life”, jf EMK art. 8. EMD uttalte at:

”The Court not consider it possible or necessary to attempt an exhaustive definition of the notion of ”private life”. However, it would be *too restrictive* to limit the notion to an ”*inner circle*” in which the individual may live his own personal life as he chooses and to exclude therefrom entirely the outside world not encompassed within that circle. Respect for private life must also comprise to a certain degree the right to establish and develop relationships with other human beings.”⁶

EMD slår med dette fast at vernet av ”private life” strekker lengre enn den private sfære i private hjem. Det ble konstatert krenkelse av EMK art. 8 i og med den fysiske integritet ble ansett som krenket ved ransakelsen av kontoret.

Formålet med bestemmelsen er å beskytte den enkeltes integritet og autonomi. Poenget er å gi individene rett til å råde over seg selv og sitt, uten innblanding

⁴ All Rettsstat og menneskerettigheter. s. 175.

⁵ Dijk m.fl Theory and practice of the european convention on human rights. s. 665.

⁶ Niemietz mot Tyskland, pkt. 29.

utenfra.⁷ Dette gjelder uavhengig om krenkelsen finner sted utenfor det private hjem. Personvernet er en viktig forutsetning for ivaretagelse av privatlivet. EMD har i en rekke avgjørelser fastslått at krenkelse av personvernet faller innunder EMK art. 8.

I KU mot Finland erklærte EMD enstemmig at det var en krenkelse av en 12 år gammel gutt rett til privatliv, når staten hindret å oppgi en IP adresse i forbindelse med en etterforskning. Saken omhandlet et tilfelle hvor noen ukjente hadde opprettet en falsk kontaktannonse i gutten sitt navn, som viste til at gutten ønsket intimkontakt med andre gutter på samme alder, eller eldre. Kontaktannonsen ble knyttet opp mot gutten sin hjemmeside. Faren gikk til sak, men grunnet taushetsplikt fikk ikke politiet tilgang til den aktuelle IP adressen, som hadde blitt brukt til å publisere kontaktannonsen. I dette tilfellet var det lovverket som var til hinder for at de ansvarlige for ærekrenkelsen kunne bli straffet, og følgelig ble det konstatert krenkelse.

Når det gjelder andre personopplysninger som helseopplysninger, har EMD lagt til grunn at feilaktig bruk av sensitive opplysninger faller innunder EMK art. 8. I Z mot Finland fastslo EMD at det innebar en krenkelse av retten til privatliv, når ansatte på et sykehus hadde fått tak i helsejournalen til en kollega som hadde HIV. Det var myndighetene som var ansvarlig for sykehuset, og de sto som ansvarlig for at de skulle hatt bedre sikring mot urettmessig adgang til personopplysningene.

Ut i fra EMDs praksis er gjeldene rett at beskyttelse av personvernet, herunder kontroll av personopplysninger faller innunder retten til privatliv, jf EMK. art. 8. Det er som nevnt klart EMK favner alle individer, og dermed er også beskyttelse av barnets integritet og personopplysninger vernet etter EMK art.8 sml. BK art.16.

BK art. 16 innebærer primært at staten skal avstå fra handlinger som medfører krenkelse av bestemmelsen, hvis ikke de har hjemmel i lov.(statens negative forpliktelse.) Det kan stilles spørsmål om staten har en positiv forpliktelse til å gripe inn overfor private borgere som foretar handlinger som innebærer krenkelse av BK art. 16. (statens positive forpliktelse.)

⁷ NOU 2009:1 s.255

Det er på det rene at BK art. 16 er inspirert av SP art. 17

Menneskerettighetskomiteen gav i 1988 ut en mer detaljert forklaring om innholdet i SP art. 17. ” In the view of the Committee this right is required to be guaranteed against all such interferences and attacks wheter they emanate from State authorities or from natural or legal persons.”⁸

Dette blir også lagt til grunn i KU mot finland hvor EMD fremhever statens positive forpliktelse for å hindre at privatpersoner begår privatlivskrenkelser overfor hverandre, særlig overfor barn. ”...States have a positive obligation inherent in Article 8... Children and other vulnerable individuals are entitled to State protection, in the form of effective deterrence, from such grave types of interference with essential aspects of their private lives.” (min utheving, avsnitt 46.)

Dermed vil ikke bare de tilfeller hvor staten foretar et inngrep i barnets privatliv innebære krenkelse av bestemmelsen, men også de tilfeller hvor andre privatpersoner, herunder foreldre, begår krenkelser overfor barna.

1.3 Sosiale medier

Sosiale medier er en samlebetegnelse på den nye generasjonen av teknologi og brukermønstre på internett, som kjennetegnes med at nettbrukere deler informasjon og innhold med flere andre brukere. De tjenester og kanaler man bruker når en deler informasjon med andre kalles sosiale medier. Disse sosiale mediene består av ulike nettsamfunn. Noen eksempler på nettsamfunn er Facebook, blogger, Twitter, You Tube. I disse forskjellige nettsamfunnene deler brukerne informasjon med andre brukere. Denne informasjonsutvekslingen kan ta form i flere former slik som eks. foto, lyd, video, eller tekst.

Nettsamfunnene kan være mer eller mindre lukkede. Forskjellen består i hvor langt informasjonen rekker ut til omverdenen. I åpne nettsamfunn kan hele verden ta del i informasjonen som blir lagt ut. Eksempel på dette er blogger som ligger ute på nettet.

⁸ CCPR General Comment no. 16 (1988), avsn 1.

I slike tilfeller vil ikke den personen som opplysningene angår, ha noen videre kontroll over opplysningene.

Lukkede nettsamfunn er mer ”private”. Disse består som regel av en nærmere bestemt krets som deler informasjon mellom seg. Et eksempel på dette er Facebook som i utgangspunktet er et lukket nettsamfunn, hvor man velger selv hvem man vil dele informasjon med. Selv om informasjonsutvekslingen er mer kontrollert i slike samfunn, så er det aldri helt sikkert at opplysningene som blir lagt ut ikke kan komme på avveie. Det er tilstrekkelig at en bruker som har tilgang kopierer opplysningene, eks bildet, for og så publisere det i et åpent nettsamfunn. På den måten blir bildet tilgjengelig for hele verden, og vedkommende mister kontroll over opplysningene. Når det gjelder ivaretagelsen av personvernet ved publisering, er det lettere å ivareta når det gjelder opplysninger som er lagt ut i mindre lukkede nettsamfunn, enn i de tilfeller opplysningene ligger tilgjengelig for alle i åpne nettsamfunn.

1.4 Avgrensninger og presiseringer

Utgangspunktet er at alle som legger ut bilder og opplysninger på internett må forholde seg til Lov om behandling av personopplysninger. 14. april. Nr. 31. 2000. (popplyl), og Lov om opphavsverk m.v. 12. mai. Nr. 2. 1961.(åvl)

Med personopplysninger menes det opplysninger og vurderinger som kan knyttes til en enkelt person, jf popplyl § 2 (1).

Dermed vil opplysninger knyttet til ugjenkjennelige personer falle utenfor oppgaven.

Personlige opplysninger som blir publisert til rent personlige formål eller andre private forhold, faller og utenfor oppgaven, jf § 3 2.ledd. Men jeg vil imidlertid komme tilbake til en presisering av unntaket nedenfor.

Oppgaven vil forholde seg primært til popplyl, og vil dermed ikke ta for seg drøftelser etter særlovgivningen. Åvl § 45 c legger til grunn at ”fotografi som avbilder en person kan ikke gjengis eller vises offentlig uten samtykke av den avbildede...” Det er imidlertid på det rene at publisering av et bilde omfattes av begrepet

”personopplysninger”, og dermed vil drøftelsen om publisering av bilder tas under personopplysningsloven. Det kan imidlertid påpekes at forarbeidene til åndsverkloven ikke inneholder noen uttalelse om mindreåriges samtykkekompetanse, men teorien synes å legge til grunn at mindreårige kan samtykke til publisering bilder på ulovfestet grunnlag i likhet med popplyl.

Dermed vil vurderingen som retter seg mot mindreåriges samtykkekompetanse etter personopplysningsloven, også være aktuell etter åvl.

Oppgaven vil hovedsakelig avgrenses mot det rent strafferettslige, med unntak av en redegjørelse av strl. § 390 i forhold til å belyse yringsfrihetens grenser, jf kap.5.

1.5 Fremstillingen videre

Oppgaven vil videre belyse tre delproblemstillinger som knytter seg til barnas vern av privatlivet. Den første problemstillingen vil rette seg mot de tilfeller hvor barn eksponerer seg selv i sosiale medier, og hvor publiseringen vil kunne medføre negative konsekvenser for barna i ettertid. Her vil jeg ta for meg barnets selvbestemmelsesrett, og personopplysningens krav om informert samtykke. Deretter vil jeg se på om de retningslinjer Datatilsynet har satt opp er forsvarlig ut i fra kravet om informert samtykke samt forpliktelsene etter BK. Den andre problemstillingen retter seg mot foreldre som legger ut opplysninger om barna i kraft av foreldreansvaret. Her er det hensiktsmessig å dele oppgavene i to, hvor jeg tar for meg i hvilken grad foreldre kan publisere trivielle vs. sensitive opplysninger om barna. I den siste problemstillingen vil jeg imidlertid søke å kartlegge yringsfrihetens grenser i forhold til de tilfeller hvor foreldre publiserer svært utleverende materiale om barna i kraft av sin egen opplevelse.

2. Rettslig utgangspunkt

2.1 Nasjonal lovgivning

Det rettslige utgangspunktet for publisering av personopplysninger følger av personopplysningsloven.

Formålet med loven er å ”beskytte den enkelte mot at personvernet blir krenket gjennom behandling av personopplysninger”, jf § 1.

Det følger av 2.ledd at loven skal bidra til personopplysninger skal bli behandlet i samsvar med grunnleggende personvernshensyn, ”herunder behovet for personlig integritet, privatlivets fred, og tilstrekkelig kvalitet på personopplysninger.”

Personvern er et samlebegrep som strekker seg ganske vidt. Personvernkommisjonen presiserer begrepet som at ”personvern dreier seg om ivaretagelse av personlig integritet; ivaretagelse av enkeltindividets mulighet til privatliv, selvbestemmelse og selvutfoldelse”(NOU 2009:1 s.33.) Det er en forutsetning for individets privatliv, at en har kontroll over opplysninger som gjelder en selv.

2.1.1 Personverndirektivet

Relevant for tolkningen av personopplysningsloven er EUs personverndirektiv (95/46/EF). Personverndirektivet er tatt inn i EØS avtalen vedlegg XI, og følgelig er Norge forpliktet til å gjennomføre direktivet. Personopplysningsloven gjennomfører personverndirektivet fullt ut, og gir en generell anvendelse for all behandling av personopplysninger. Regjeringen har lagt til grunn at direktivet gjelder også for behandling av personopplysninger om helseforhold som blir behandlet etter helseregisterloven.⁹

Det følger av artikkel 1 at dette direktivet skal ”sikre vern av fysiske personers grunnleggende rettigheter og friheter, særlig retten til privatlivets fred, ved behandling av personopplysninger.”

I likhet med redegjørelsen av innholdet i BK art. 16 overfor, ser man at personvernet er at av kjerneområdene innenfor beskyttelse av retten til privatliv.

⁹ Ot.prp. nr. 74

2.1.2 Lovens virkeområde

”Loven gjelder for all *behandling av personopplysninger* som helt eller delvis skjer med *elektroniske hjelpemidler...*” jf popplyl § 3a.

Lovens § 2 inneholder en rekke legaldefinisjoner på de begrepene som brukes i loven.

Med personopplysning menes det: opplysninger og vurderinger som kan knyttes til en enkelt person, jf § 2(1). Det er på det rene at lyd og bilder også omfattes av popplyl såfremt behandlingen har skjedd helt eller delvis med elektroniske hjelpemidler.

Som ”elektroniske hjelpemidler” menes eksempel datamaskiner, elektroniske nøkkelkort, sensorer, videoopptak m.v.¹⁰

Med begrepet ”behandling” menes ”enhver bruk av personopplysninger, jf § 2(2). Begrepet anses for å være meget vidt, og favner alle former for håndtering i forbindelse med personopplysninger.

Utgangspunktet blir da at all publisering av personopplysninger som skjer via en datamaskin reguleres av personopplysningsloven.

Det finnes imidlertid et unntak fra personopplysningsloven for publisering av opplysninger som den enkelte foretar ”for rent personlige og private formål”, jf popplyl § 3 2.ledd.

Forarbeidene presiserer at dette unntaket gjelder også for private hjemmesider på internett hvor informasjon av privat og personlig karakter blir lagt ut for en ubestemt krets av personer.¹¹

EF- domstolen har imidlertid kommet frem til motsatt syn i Lindquist-saken. Saken omhandlet en kvinne som i forbindelse med sin jobb i en menighet opprettet en hjemmeside hvor hun la ut opplysninger om seg selv, og de andre kollegaene.

¹⁰ Coll/ Lenth Personopplysningsloven s.31

¹¹ Ot.prp. nr. 92 (1998-99) s.105

Informasjonen innholdt personopplysninger som navn og fritidsinteressene til de som jobbet der, samt opplysninger om en kollegas sykemelding. Når det gjaldt spørsmålet om denne hjemmesiden falt innunder unntaket i personverndirektivet uttale EF-domstolen: ” That exception must therefore be interpreted as relating only to activities which are carried out in the course of private or family life of individuals, witch is clearly not the case with the processing of personal data consisting in publication on the internet so that those data are made accessible to an indefinite number of people.”(C-101/01 pkt. 47)

Dommen legger dermed til grunn at opplysninger som blir lagt ut på private hjemmesider som er tilgjengelig for en ubestemt krets mennesker omfattes av personvernordirektivet. I og med at Norge gjennom EØS avtalen har forpliktet seg til å gjennomføre direktivet, så vil tolkningen EF-domstolen har lagt til grunn ha direkte betydning for tolkningen av unntaket i personopplysningsloven, jf pkt. 2.1.2 overfor.

Utgangspunktet blir dermed at de som lager private hjemmesider som er tilgjengelig for alle, må forholde seg til personopplysningsloven.

2.1.3 Vilkår for publisering

Vilkår for publisering reguleres av popplyl § 8. ”Personopplysninger kan bare behandles dersom den registrerte har samtykket...”

Den registrerte er den som opplysningene kan knyttes til, jf § 2(6)

Loven stiller opp et krav om at samtykket må være en ”frivillig, uttrykkelig og informert erklæring fra den registrerte om at han eller hun godtar behandlingen av opplysninger om seg selv”, jf § 2 (7)

Vilkåret om at samtykke må være informert betyr at den behandlingsansvarlige må gi informasjon til den registrerte om behandlingen, og informasjonen må være tilstrekkelig til at den registrerte vet hva han eller hun samtykker til.¹²

¹² Coll/ Lenth Personopplysningsloven s.42

2.1.4 Hvem kan samtykke

Utgangspunktet er at den som personopplysningene gjelder skal samtykke. Loven regulerer ikke direkte om hvorvidt et barn kan samtykke i de tilfeller hvor opplysningene omhandler barna.

Forarbeidene foretar en normering og legger til grunn at ”for mindreårige og umyndiggjorte som ikke kan samtykke selv, må spørsmålet om samtykke skal gis vurderes av vergen.”(ot.prp. nr. 92 (1198-99))

Samtykkekompetansen synes dermed i utgangspunktet å ligge hos foreldrene eller vergen etter personopplysningsloven.

Teorien åpner imidlertid for det unntak at barn og mindreårige på ulovfestet grunnlag kan ha samtykkekompetanse på foreskjellige området.¹³ Dette begrunnes ut i fra synet om at barn er selvstendige individer med egne tanker, hensikter og meninger.

Formålet med å gi barna samtykkekompetanse er hensynet til å oppdra barna til å bli selvstendige og ansvarsbevisste mennesker. Det ligger også til grunn en rimelighetsbetraktning, hvor det ville vært lite rimelig dersom foreldre kunne bestemme over barna i personlige forhold, i de tilfeller hvor barnet har egne evner og forutsetninger for å kunne ta en avgjørelse selv.

Prinsippet om barnas samtykkekompetanse er nedfelt i nasjonal lovgivning på en rekke rettsområder, hvor lovgivningen direkte regulerer spørsmålet om barnets samtykkekompetanse.

Eksempler på dette er:

Pasientrettighetsloven som legger til grunn at den ”helserettslige myndighetsalder” i utgangspunktet er 16 år, jf § 4-3 (b).

Helsepersonelloven § 22 slår fast at den som er 16 har bestemmelsesretten over egne taushetsbelagte opplysninger, og følgelig den som kan samtykke til at de eventuelt skal videregis.

¹³ se Smith Foreldremyndighet og barnerett. s. 213, 221

Adopsjonsloven § 6 2.ledd legger til grunn at ”den som er fylt 12 år, kan ikke adopteres uten samtykke”.

m.v.

Prinsippet om økt selvbestemmelsesrett til barnet er når nedfelt som en generell regel i barneloven § 33, som vil ha betydning for foreldrenes samtykkekompetanse. (se drøftelse kap. 3)

Gjeldene rett synes ut i fra dette at spørsmålet om hvem som skal ha bestemmelsesretten, og dermed kan samtykke, må løses etter alminnelige regler om barnets selvbestemmelsesrett. Det avgjørende synes ikke å være det at man har lovregler å holde seg til, men om hvorvidt den mindreårige må forutsettes å ha like gode forutsetninger som andre til å treffe en fornuftig avgjørelse.¹⁴

2.2 Generelle kriterier, eller individuell modenhetsvurdering

Det kan i denne forbindelse stilles spørsmål om det bør oppstilles generelle kriterier når det gjelder fastleggelsen av barnets selvbestemmelsesrett, eller om det bør foretas en individuell modenhetsvurdering i hvert tilfelle.

Ved vurderingen er det to kryssende hensyn som gjør seg gjeldene. På den ene siden finner man de retstekniske hensyn, et ønske om å oppstille enkeltregler som skal være enkle og praktisere, mot på den andre siden, en individuell modenhetsvurdering som gir en rimelig løsning i det konkrete tilfellet.

Når det gjelder spørsmålet om samtykkekompetanse i forhold til publisering av personopplysninger vil fordelene med en konkret modenhetsvurdering være at man kommer frem til en individuell løsning om den aktuelle mindreårige er i stand til å overskue konsekvensene av sitt samtykke. På den måten kommer man fram til rimelige løsninger på et område hvor det er store individuelle forskjeller i de forskjellige alderstrinnene.

¹⁴ Smith Foreldremyndighet og barnerett s. 245.

Modenhetsvurderingen må imidlertid tas utgangspunkt i hvorvidt det kan anees at den mindreårige har evne til forståelsen av samtykket. Dette må bero på en konkret vurdering hvor momenter som alder, hvilke type opplysninger, omfanget av opplysningene, og formålet med publiseringen, vil være av betydning.

I tilfeller hvor det er foreldrene som skal foreta modenhetsvurderingen av sitt eget barn, kan det by på mange utfordringer.

En utfordring er eksempelvis at foreldrene blir satt i vanskelig situasjon som forelder, ved å måtte bedømme og eventuelt klargjøre for den mindreårige hvorfor han/hun ikke er moden nok til å legge ut bilder, når ”alle andre” i klasse gjør det.

En annen utfordring er at spesielt tenåringer inntar mange roller etter hvem de er med. Hvilken oppfatning foreldrene har om barnets modenhetsnivå hjemme, er ikke sikkert stemmer med hvordan den mindreårige er ellers utenfor husets fire vegger. Til slutt er mange foreskjellige meninger om hva som anees som skal anees for å være tilstrekkelig for et informert samtykke. Det er ikke sikkert foreldre selv er i stand til å overskue konsekvensene ved en publisering på nettet, og dermed er de ikke selv egnet til å ta den vurderingen. Det er også mange barn som har foreldre som ikke er skikket til å ta en forsvarlig modenhetsvurdering, og som heller ikke bryr seg.

Det er også vanskelig å se hvordan det er praktisk gjennomførbart at de behandlingsansvarlige, de som eventuelt skal bruke barnets samtykke til å videreformidle publiseringen, skal foreta en individuell modenhetsvurdering.

Dermed kan det legges til grunn at slik vurdering kan være praktisk vanskelig å gjennomføre både for foreldre som skal vurdere om barnet er i stand til å samtykke, og for den behandlingsansvarelige for nettstedene som skal ta stilling til den mindreåriges samtykkekompetanse. De voksne kan ha ulike forutsetninger for hva de legger vekt på med en modenhetsvurdering, og i hvilken grad de selv er egnet for å forta en slik vurdering. Dette igjen medfører store forskjeller i bedømmelsen, og da kan det stilles spørsmål om hvor rimelige løsninger slike modenhetsvurderinger legger til grunn.

Ut i fra dette kan det argumenteres for at det bør være opp til lovgiver å fastsette generelle kriterier.

Når det gjelder barnas selvbestemmelsesrett og samtykkekompetanse er regelverket kompleks. Tradisjonelt operer helselovgivningen hovedsakelig med en 16 års aldersgrense, men åpner for at også mindreårige kan ha samtykkekompetanse alt etter modenhet og spørsmålets art. Forvaltningslovgivningene operer hovedsakelig med en 15 års grense. Ellers spriker lovgivningen alt fra en 12¹⁵, 14¹⁶, 15¹⁷, eller 16¹⁸ års grense alt etter som, til avgjørelser som må løses etter en konkret modenhetsvurdering. Teorien er av denne grunn uenige i sin argumentasjon om hva løsningen blir i de tilfeller hvor det ikke er lovregulert.

Dersom man befinner seg på et ulovfestet område, som i dette tilfellet, så beror løsningen i utgangspunktet på alminnelige prinsipper om barnets selvbestemmelsesrett, jf drøftelsen overfor. Det er vanskelig å trekke noen analogiske slutninger fra andre lovregulerte områder i og med lovgivningen er så forskjellig.

Ut i fra drøftelsen overfor er det forsvarlig å hevde at det bør være opp til lovgiver å oppstille noen generelle kriterier, og på den måten søke harmoni og konsekvens i lovverket. Hvis lovgiver kombinerer de generelle kriteriene, med rom for skjønn i særlige tilfeller, så vil vurderingen ha en rettslig standard som utgangspunkt og dermed lettere å gjennomfører, men i tillegg også fange opp tilfeller hvor det er behov for en annen regulering, og på den måten oppnå rimelige løsninger.

Når det gjelder spørsmålet om hvilken alder som skal benyttes i forhold til mindreåriges samtykkekompetanse, ser man at lovgivningen spriker. Det er imidlertid vokst frem to tradisjoner innfor helselovgivningen, og forvaltningsretten. I helselovgivingen så er det som regel 16 år alderen som det blir knyttet rettsvirkninger til. I forvaltningen er det hovedsakelig benyttet en 15 års grense ved samtykkekompetanse og i forhold til når en får partsrettigheter.¹⁹ I denne sammenheng kan det nevnes at Datatilsynet og Forbrukerrådet har brukt en 15 års

¹⁵ Se eks adopsjonsloven § 6

¹⁶ Se eks. vergemålsloven § 40

¹⁷ Se eks. barneloven § 32

¹⁸ Se eks. straffeloven § 78

¹⁹ sml. Fv1 § 16, bvl §§ 6-3, 4-26.

grense som hovedregel ved samtykke til innhenting og bruk av barns opplysninger. Se mer kap. 3.

2.3 Internasjonale regler

Det er på det rene at barn blir anerkjent som fullverdige, selvstendige individer, og følgelig nyter samme vern som voksne etter EMK. Barna har i tillegg et særskilt vern etter BK, som ivaretar det hensyn at barn er en ekstra sårbar gruppe, og derfor har et særlig behov for beskyttelse for krenkelser av privatlivet, herunder beskyttelse av personvernet og barnets integritet, jf BK. art. 16.

Ordlyden til BK art. 16 er klar på at ”ingen barn skal utsettes for vilkårlig eller ulovlig innblanding i sitt privatliv.” Bestemmelsen må anees for å være så klart utformet at den er egnet til å gi individuelle rettigheter for barnet og følgelig kan påberopes som primært rettsgrunnlag. Se mer om diskusjonen om selvkraft i Karl Harald Søvig utredning om ”barnets rettigheter på barnets premisser”.²⁰

Videre må det tas hensyn til de øvrige konvensjonsbestemmelsene som har betydning for publisering av opplysninger. BK art. 12 og 13 slår fast barnas ytringsfrihet, og er dermed det rettlige utgangspunktet for barnas rett til å kommuniserer elektronisk. BK art. 3 slår fast at det skal tas hensyn til barnets beste ved alle beslutninger som vedrører barnet. Dette kan få betydning for de tilfeller hvor foreldre legger ut sensitiv informasjon om barnet. Se kap.4. Videre vil EMDs praksis i forholdet til avveiningen mellom EMK art.10 og EMK art.8 være av betydning for klargjøring av ytringsfrihetens grenser.

3. I hvilken utstrekning kan barn selv velge å legge ut opplysninger om seg selv i sosiale medier?

I vårt samfunn har de fleste barn og mindreårige tilgang på en datamaskin, og de er deltakende i et eller flere nettsamfunn. En konsekvens av den økende bruk av elektronisk kommunikasjon, er at de unge i mer eller mindre grad sosialiserer seg gjennom sosiale medier på nettet. I denne sammenheng legges ofte ut bilder og personopplysninger som i ettertid kan medføre negative konsekvenser for de unge. Et

²⁰ Søvig, Barnets rettigheter på barnets premisser s. 30-34

klassisk eksempel er en nettside som heter deiligst.no. Siden opererer med en 15 års aldersgrense for å opprette en profil, og de unge legger ut bilder av seg selv som gjerne er av utfordrene og pornografisk karakter.²¹ Den negative konsekvensen av bilder og informasjon som blir lagt ut, er at opplysningene er tilgjengelige for alltid, og det skal mye til for å kunne få slettet opplysningene. Dette vil kunne påvirke de sosiale relasjonene som de unge ønsker å bygge i ettertid.

3.1 Hovedregel

Utgangspunktet er som nevnt overfor, at det er foreldrene som har samtykkekompetansen når det gjelder publisering av personopplysninger på nettet, jf popplyl § 8.

Teori har imidlertid åpnet for at barna kan ha samtykkekompetanse i tilfeller hvor det ikke er direkte regulert i lovgivning, i kraft av et alminnelig prinsipp om en gradvis selvbestemmelse rett frem til myndighetsalder, jf drøftelsen kap.2.

I hvilken grad barnet selv kan bestemme og legge ut opplysninger om seg selv, må dermed løses ut i fra alminnelige regler om barnets selvbestemmelse rett.

3.2 Barnets selvbestemmelsesrett

Barnets selvbestemmelsesrett er når regulert i Lov om barn og foreldre av 8. apr. nr. 7 1981 (bl).

Barneloven regulerer forholdet mellom barn og foreldre og setter rammen for foreldreansvaret. Loven er gitt en generell anvendelse, og vil dermed ha betydning når det gjelder tolkningen av andre lover, og følgelig vil regelen om selvbestemmelse i § 33 ha betydning når man skal tolke samtykkekravet i popplyl.

Bl § 33 fastslår at ”foreldra skal gje barnet stendig større sjølvråderett med alderen og frem til det er myndig.”

²¹ www.deiligst.no (2010)

Bak denne bestemmelsen er anerkjennelsen av barn som enkeltindivider med egne interesser, meninger og hensikter. Formålet med å gi barnet selvbestemmelsesrett er å oppdra barna til å bli selvstendige og ansvarsbevisste mennesker.²² I utkastet til barneloven ble det fremhevet at ”gir man de unge større og større selvbestemmelsesrett med alderen, utvikler de seg letter til selvstendige mennesker.”(ot.prp.nr. 62 s.21) Ved å la barnet lære seg til å fatte beslutninger og ta konsekvensene av valgene, så vil barnet utvikle en evne til reflektere over erfaringene de har fått ved å stå til ansvar for valgene de har tatt. Dette vil medføre at barnet utvikler seg i positiv retning til å bli selvstendige og ansvarsbevisste mennesker.

Videre må bestemmelsen sees i sammenheng med begrunnelsen for foreldreansvaret. Foreldreansvaret er gitt foreldrene for å ivareta barnets interesser i de tilfeller hvor barnet selv ikke er i stand til, eller har forutsetninger for å ivareta sitt beste. Av den grunn bør barnet få bestemme selv hvor det har evne og forutsetninger til å ta fornuftige valg. Det vil nærmest være et overtramp overfor barnet dersom foreldrene bestemte i barnets personlige forhold på områder hvor barnet selv kan ivareta sine interesser på en god måte.²³

Det første spørsmålet blir da om barn kan ha selvbestemmelsesrett på når det gjelder publisering av egne opplysninger på nettet. Dette må bero på en konkret vurdering om barnet er i stand til å ivareta sine interesser på en god måte ved egeneksponering på nettet. Momenter som er av betydning er barnets alder og modenhet, og hvilken type spørsmål det er snakk om.

Hvorvidt barnet kan anees å ha selvbestemmelsesrett når det gjelder publisering av egne opplysninger må dermed avgjøres ut i fra om barnet selv har forutsetninger til å ivareta sine interesser på en fornuftig måte når det gjelder egeneksponering.

Det er på det rene at de yngste barna ikke vil ha selvbestemmelsesrett på et slikt område. Drøftelsen vil dermed rette seg mot de eldre barna i tenårene. Sml. yngre barns medbestemmelsesrett i kap 4.

²² Smith/ Lødrup, Barn og foreldre. s.125

²³ Smith, Foreldremyndighet og barnerett. s.213

Eldre barn og unge voksne er i en utviklingsfase hvor de prøver å finne sin egen identitet. Dette kan være en vanskelig periode hvor ungdom blir utsatt for press fra ulike kanter, og opplever ofte av foreskjellige roller kommer i konflikt med hverandre og dermed skaper forvirring. I de tilfeller hvor ungdom ikke helt har funnet seg selv, er risikoen stor for å ta valg som i ettertid kan medfører anger. Dette kan tale i retning for at de ikke er i stand til å ivareta sine egne interesser på en fornuftig måte.

Men på den andre siden er bruk av sosiale medier en naturlig del av hverdagen til de unge. Det er ofte den måte den kommuniserer på, og på den måten de viser sin identitet. Deltakelse i et nettsamfunn er nærmest blitt en nødvendighet for unge for å opprettholde sosiale relasjoner og å være informert om hva som skjer.²⁴ De unge vil på mange områder ha mer kontroll over hva publisering av opplysninger innebærer, enn voksne som nettopp har begynt å ta del i de sosiale mediene.

På hvilken måte de vil utrykke seg selv og hvordan de vil fremtre i de sosiale mediene, må regnes for å omhandle personlige forhold som de selv bør ha råderett over.

Ut i fra dette er det rimelig å legge til grunn at barn kan ha selvbestemmelsesrett når det gjelder publisering av egne opplysninger.

Utgangspunktet er dermed at barn har selvbestemmelsesrett når det gjelder publisering av egne opplysninger.

3.3 *Krav om informert samtykke*

Når det gjelder spørsmålet i hvilken grad barn kan eksponere seg selv på internett, så må vurderingen om barnets selvbestemmelsesrett/samtykkekompetanse sees i sammenheng med kravet til at samtykket etter personopplysningsloven skal være informert, jf popplyl § 8.

²⁴ NOU 2009:1 kap 14

Det følger av popplyl § 2 (7) at samtykket skal være en ” frivillig, utrykkelig, og informert erklæring” om at han eller hun godtar publiseringen av opplysningene om seg selv.

Den naturlige forståelsen av begrepet ”informert” er at personen må vite hva samtykke innebærer, og hvilke konsekvenser samtykket kan medføre.

Hvorvidt barnet kan samtykke må bero på en konkret vurdering hvor det avgjørende er om barnet forstår rekkevidden og konsekvensene av publiseringen.

Muligheten til forståelse beror på faktorer som alder, opplysningens art og omfang av personopplysninger, samt formålet med innhenting.²⁵

Formålet med behandlingen av personopplysninger er i dette tilfellet internettpublisering. Når det gjelder omfattende publisering er det ofte vanskelig å se for seg rekkevidden av publiseringen i rom og tid, også for voksne. Når opplysningene blir lagt ut på nettet blir de liggende for alltid, og det skal mye til for å få de slettet. Opplysninger som er blitt lagt på uskyldige sider, kan bli misbrukt på andre mer belastende nettsider. Dersom disse nettsidene lagt under utenlandsk jurisdiksjon, vil det være særlig vanskelig, om ikke umulig, å få de slettet. Dermed bør man være varsom når man setter grensen for i hvilken grad unge kan eksponere seg selv i sosiale medier.

Hvor langt opplysningene rekker til omverdenen beror som nevnt tidligere om opplysningene blir lagt ut i åpne eller lukkede nettsamfunn.

I lukkede nettsamfunn som består av en ”liten” nærmere bestemt krets med venner og bekjente, er spredningen i rom forholdsvis liten. Ved en slik publisering vil det være lettere for unge til å se for seg rekkevidden av publiseringen og hvilke konsekvenser publiseringen vil medføre. Dermed er det forsvarlig at mindreårige har samtykkekompetanse i et slikt tilfelle. Det samme vil gjelde for få opplysninger, som eksempel rene kontakt opplysninger i åpne rom.

²⁵ Datatilsynet, Barn og unges personopplysninger: retningslinjer for innhenting og bruk. s.5

Mindreårige har samtykkekompetanse ved publisering av få *trivielle opplysninger i lukkede rom*.

I åpne nettsamfunn vil opplysningene være tilgjengelig for alle, i all tid. Dette vil si eksempelvis at dersom fremtidige arbeidsgivere ”googler” navnet så vil all informasjon som noensinne er blitt lagt ut om vedkommende, komme frem. Selv om ikke opplysningene er av en negativ karakter, kan omfanget av opplysningene utgjøre en risiko for misbruk. Jo flere personopplysninger som ligger tilgjengelig for alle, så kan det utgjøre en risiko ved at det dannes et klart bilde av vedkommende, og på den måten kan det misbrukes. Barn og unge vil sjeldent kunne sette seg inn i omfanget i rom og tid når det gjelder egeneksponering i åpne nettsteder. Dette taler for at ved en omfattende publisering av trivielle opplysninger er ikke mindreårige i stand til å avgi et informert samtykke.

Det bør dermed settes en 18 grense ved *omfattende egeneksponering i åpne rom*.

Opplysningens art vil også være av betydning. Konsekvensene vil bli større, jo mer opplysningens art tilsier å trekke i retning av å kunne medføre negative ulemper. Popplyl §§ 9, jf 2 (8) oppstiller en uttømmende liste av opplysninger som ansees som sensitive. Eksempler på sensitive opplysninger er blant annet helseforhold og seksuelle forhold, jf § 2 (8) c og d. Bilder med seksualiserende innhold må antas å falle innunder alternativt ”seksuelle forhold”. (se nærmere drøftelse kap. 4.) Disse opplysninger er av en slik personlig art, at de er egnet til å kunne medføre svært uheldige konsekvenser dersom disse blir misbruk eller kommer på avveie. Som nevnt overfor vil barn og unge sjeldent kunne sette seg inn i rekkevidden og konsekvensene ved internettpublisering. I og med at disse opplysningene kommer til å ligge ute i lang tid, vil publiseringen påvirke de sosiale relasjonene som de unge kommer til å søke å bygge opp når de vokser opp.

Dette er konsekvenser som de unge vil å vanskelig for og se, og følgelig kan det ikke ansees at de er i stand til å avgi et informert samtykke.

Egeneksponering av *sensitive opplysninger* trenger et særlig vern, og dermed bør det settes en 18 års grense ved egeneksponering av sensitive opplysninger.

3.4 Foreldrenes bestemmelsesplikt

Det følger av § 30 2.pkt at foreldrene ” har rett og plikt til å ta avgjerder for barnet i personlege tilhøve”, hvor barnet ikke selv har forutsetninger, eller ikke vil ta en avgjørelse.

Dersom barnet ikke har bestemmelsesrett eller samtykkekompetanse på det aktuelle området, tilfaller dermed samtykkekompetansen foreldrene.

Som ”personlige forhold” regnes alt som har med de mindreårige å gjøre som ikke er av økonomisk karakter. I NOU 2009:1 blir det presisert at ”personlige forhold” også må gjelde ”tilgang til bruk av informasjon som beskriver barnet, iverksettelse av tiltak som kan krenke barnets psykiske og fysiske integritet.”(s. 133) Dermed vil også publisering av opplysninger på internett og i sosiale medier falle innunder foreldrenes samtykkekompetanse, såfremt barnet ikke har selvbestemmelsesrett og kan avgi et informert samtykke.

3.5 Motstridene interesser

Barnekonvensjonen søker å ivareta to hensyn.

På den ene siden skal de også betraktes som kompetente selvstendige individer med rett til å utrykke sine egne meninger.

BK art. 13 regulerer at ” barnet skal ha rett til ytringsfrihet; denne rett skal omfatte frihet til å søke, motta og meddele opplysninger og ideer av ethvert slag, uten hensyn til grenser...”

2.ledd åpner imidlertid for begrensninger i ytringsfriheten ”av hensyn til andres rettigheter og omdømme,,,”

Dermed er det en legitim adgang til å innskrenke barnets ytringsfrihet dersom det er kollusjon med andre rettigheter.

I forhold til BK påpekes det at barn er en utsatt gruppe i samfunnet med særlige behov for omsorg og beskyttelse. BK art. 16 ivaretar retten og vern av privatlivet til barna, og på den måten skal sikre at barnas integritet og autonomi bli ivaretatt.

Når man vurderer i hvilken grad barn kan publisere egne opplysninger på nettet og i sosiale medier, må det tas hensyn til begge rettigheter. Hvilken rettighet som skal ha

forrang må bero på en konkret interesse avveining. I motsetning til drøftelsen av EMK art. 8 og EMK art. 10 i kap. 5, så må det påpekes at når det gjelder barns personopplysninger ved egeneksponering, så har de voksne et ansvar for å beskytte barnet mot krenkelse av personvernet hvor barnet selv ikke har forutsetninger for å ivareta sine egne interesser. Dette kan tale i retning av at vernet av privatlivet bør veie tyngst når hvor barnets ønske er å ytre seg på en måte, som kan krenke privatlivet. Se mer om avveining mellom ytringsfrihet og personvern i kap. 5.

3.6 Gjeldene rett?

3.6.1 Datatilsynets retningslinjer

Når det gjelder i hvilken grad barn og unges personopplysninger kan publiseres har Datatilsynet og Forbrukerombudet gitt ut retningslinjer for innhenting og bruk av barns personopplysninger.²⁶ Retningslinjene er basert på en juridisk vurdering av henholdsvis markedsføringsloven og personopplysningsloven.

Hovedregelen er at ”mindreårige som har fylt 15 år kan som hovedregel samtykke til innhenting og bruk av egne personopplysninger om seg selv...” Utgangspunktet for sensitive opplysninger er at ”sensitive opplysninger bare skal innhentes med foreldrenes samtykke...”

På side 4 i Datatilsynets veiledning påpekes det imidlertid at ved internett-publisering er det meget vanskelig for barn å overskue rekkevidden og konsekvensene av spredningen av publiseringen i rom og tid, og derfor må det benyttes særlig varsomhet ved bruk av barns opplysninger.

Hovedregelen får derfor i følge retningslinjene bare betydning for publisering av få trivielle kontaktopplysninger, som skal brukes til et oversiktelig formål.

I drøftelsen overfor ser man at det er bare i de tilfeller hvor det er publisering av få trivielle opplysninger at det kan ansees at barn og unge er i stand til å overskue konsekvensene og dermed kan ha samtykkekompetanse. Hvor det skjer en mer omfattende publisering av ikke-sensitive opplysninger, vil ikke barnet være i stand til å overskue konsekvensene, og følgelig derfor ikke ha samtykkekompetanse.

Ut ifra drøftelsen overfor, hvor det i hovedtrekk gjøres rede for hvilken publisering og omfang barn kan ansees overskue konsekvensene av, synes Datatilsynets retningslinjer å være forsvarlig.

²⁶ Datatilsynet. Barn og unges personopplysninger: Retningslinjer for innhenting og bruk.

3.6.2 BK art.16

Spørsmålet videre blir om datatilsynets retningslinjer ivaretar BK krav om vernet av privatlivet, jf BK art. 16.

BK art. 16 slår fast retten til privatliv. Det er på det rene at denne retten omfatter beskyttelse av personvernet, herunder vernet om barnets integritet, jf kap.2.

Barn og unge er i en utviklingsfase hvor de prøver å finne sin egen identitet. De har mange roller og ivareta, og ofte opplever de at rollene kommer i konflikt med hverandre. Det er også en turbulent tid hvor de blir utsatt for press fra ulike kanter. Dette kan medføre at de tar uheldige valg for å oppfylle de forskjellige rollene. Noen legger ut personlig informasjon om seg selv etter press fra andre, eller det at ”alle” andre gjør det. Andre legger ut sensitiv informasjon om seg selv i håp om å få anerkjennelse, eller bare fordi de får følelsen av at de blir sett. I denne sammenheng blir alt fra halvnakne bilder, til utgreiing av vanskelige familieforhold, eller bare helgens ”fyllabilder” lagt ut og publisert. Dette blir da informasjon som blir tilgjengelig for alle og som påvirker sosiale relasjoner i lang tid. Unge er impulsiv, og tenker gjerne ikke konsekvenser dersom det er ”kult” nå.

Barn og unge trenger derfor et særlig vern til å ivareta sitt personvern og integritet ved omfattende egeneksponering på nettet, og dette skal ivaretas gjennom BK art.16.

Hvorvidt datatilsynets retningslinjer synes å tilfredsstill barnets rett til privatliv, beror da på om personvernet, herunder kontroll av opplysninger og barnets integritet, er tilstrekkelig ivaretatt.

Publisering av få trivielle opplysninger i lukkede rom: Når publiseringen av egne opplysninger omhandler trivielle opplysninger som ikke er av sensitiv karakter, og det er en begrenset krets brukere som får tilgang, så må personvernet ansees for å være ivaretatt med den unges samtykke. Barnets rett til privatliv er dermed tilstrekkelig ivaretatt ved barns samtykke kompetanse. Sml. datatilsynets retningslinjer som oppstiller en 15 års grense.

Omfattende publisering av egne opplysninger i åpne nettsamfunn: I slike tilfeller vil personvernet være lang vanskeligere og i vareta, samt barnet mister kontroll over opplysningene. Er bildene av negativ karakter, eller det er meninger som man ikke vil stå for i ettertid, vil disse ligge tilgjengelige for enhver fremtidig arbeidsgiver, kollega, eller venn. En slik omfattende publisering kan medføre skade på lang sikt, og utgjøre en risiko for misbruk. Her trenger barn et vern mot egeneksponering som kan medføre negative konsekvenser. Ved en slik publisering må man i følge datatilsynets retningslinjer innhente foreldrenes samtykke. Dette synes det å samsvare med BK.

Sensitive opplysninger: Dette er opplysninger som er meget intime, eller sensitive. Dersom de unge mister kontroll over slike sensitive opplysninger, kan dette i stor grad utgjøre en betydelig risiko for krenkelse av personvernet, herunder egen integritet og autonomi, i ettertid. Her bør barns rett til privatliv vernes. Retningslinjene slår fast at samtykke må innhentes av foreldrene ved publisering av sensitive opplysninger. Dette vil være i tråd med BK forpliktelser.

Datatilsynets retningslinjer synes dermed å være forsvarlig ut i fra barnets særlige vern etter BK.

3.6.3 Gjeldene rett

Utgangspunktet er ut i fra drøftelsen overfor blir at gjeldene rett er at barn over 15 år har samtykkekompetanse så lenge publiseringen forholder seg til få trivielle opplysninger, for en bestemt krets mennesker. Utover dette er det foreldrene som har samtykkekompetansen.

Det følger imidlertid av redegjørelsen overfor at verken lov eller forarbeider tar stilling til barnets samtykke kompetanse. Det kan derfor stilles spørsmål om hvor stor gjennomlagskraft Datatilsynets retningslinjer kan ha, i og med at veiledningen mangler rettskildemessig forankring. Dette er det et tungtveiende moment for at gjeldene rett er usikker.

Videre vil det som en konsekvens av at det ikke er fastsatt en generell regel om aldersgrense reise seg mange praktiske utfordringer knyttet til barns egeneksponering på nettet. Selv om ulike nettstedet operer med aldersgrenser, gjør manglende regulering og gjennomføringsmetoder at det er vanskelig for de ansvarlige å sjekke opp om alderen stemmer, eller om de avbildete har samtykket.

Manglende regulering og konsekvenser på dette området, fører til at hva som i utgangspunktet er forsvarlig som gjeldene rett, ikke lar seg gjennomføre i praksis uten en nærmere regulering.

Dermed legges det til grunn at når gjelder spørsmålet om i hvilken grad barn kan publisere opplysninger om seg selv på internett og i sosiale medier foreligger det forsvarlig retningslinjer å forholde seg til, men gjeldene rett må ansees for å være usikker, jf drøftelsen over.

4. I hvilken grad kan foreldre publisere informasjon om barna på nettet i kraft av foreldreansvaret?

4.1 Innledning

Gruppen av voksne som deltar i de sosiale mediene øker i takt med utviklingen. Mange voksne har i likhet med unge profiler i forskjellige nettsamfunn, og dermed deler bilder og opplysninger om barna med andre på nettsidene. Som regel er det foreldre som publiserer ”uskyldige” skrytebilder av barna for å dele stolte øyeblikk, men det er også mer sensitive opplysninger som blir lagt ut på nettet om barna. I motsetning til drøftelsen i kap. 5 nedenfor, opptrer foreldrene i disse tilfeller som en representant for barna. I denne drøftelsen vil det være hensiktsmessig vurdere foreldrenes publisering av trivielle og sensitive opplysninger hver for seg.

Jeg vil først ta for meg i hvilken grad foreldre kan publisere trivielle opplysninger om barna på nettet. Og deretter se på i hvilken grad foreldre kan publiserer sensitive opplysninger om barnet. Videre vil jeg drøfte hvilket vern barn har etter

personopplysningsloven dersom foreldre legger ut sensitiv informasjon om barna i kraft av foreldreansvaret. Deretter vil jeg påpeke forholdet til ytringsfriheten.

4.2 I hvilken grad kan foreldre publisere trivielle opplysninger på nettet i kraft av foreldreansvaret?

Utgangspunktet er at foreldre i kraft av foreldreansvaret kan opptre som en representant for barnet og samtykke til publikasjon av bilder og opplysninger som gjelder barnet.

Det følger imidlertid av barneloven § 30 2.pkt at de har rett og plikt til å bestemme overfor barnet i personlige forhold ”innanfor dei grensene som §§ 31 og 33 set.” Bl §§ 31 og 33 er en lovfestet regulering av de generelle reglene om barnets medbestemmelsesrett og selvbestemmelsesrett. Som nevnt tidligere får disse betydning når man skal tolke samtykkekravet i personopplysningsloven.

Drøftelsen nedfor vil rette seg mot barnets medbestemmelsesrett i og med at dersom barnet har selvbestemmelsesrett og samtykkekompetanse når det gjelder publisering av egne opplysninger, så kan ikke foreldrene opptre som en representant på vegne av barnet. jf pkt 3.

4.2.1 Barnets medbestemmelsesrett

Bl § 31 regulerer barnets rett til å være med på avgjørelser angående dem selv. Bestemmelsen ble endret i 2003 for i større grad å samsvare med ordlyden i BK art.12, som regulerer barnets rett til å bli hørt og til å medvirke i forhold som gjelder dem selv.

§ 31 slår fast at ”etter kvart som barnet blir i stand til å danne seg egne synspunkt på det saka dreiar seg om, skal foreldra høyre kva barnet har å seie før dei tek avgjerd om personlege tilhøve for barnet. Dei skal leggje vekt på det barnet meiner alt etter kor gammalt og modent barnet er...”

Medbestemmelsesretten knytter seg i likhet med barnets selvbestemmelsesrett til personlige forhold som angår barna. Som nevnt i kap.3 omhandler dette de fleste tilfeller som ikke er av økonomisk karakter, herunder styring og kontroll av personopplysninger.

Bestemmelsen er todelt og innebærer for det første en aktiv plikt for foreldrene til å innhente barnets mening, og videre skal barnets mening tillegges vekt alt etter hvor gammelt og modent barnet er.

Begrunnelsen for bestemmelsen er å anerkjenne barnet som selvstendige individer, samt å oppdra de til å bli selvstendige.

Lucy Smith påpeker at ”det er viktig for barnets utvikling at foreldre viser respekt for barnets egne meninger og ikke undervurderer deres evne til å innta fornuftige standpunkter. Barnet må oppdras til selvstendige individer med evne og vilje til selv å bestemme over sitt eget liv og ta ansvaret for egne beslutninger.” (Foreldremyndighet og barnerett. 1980 s.209)

Det er imidlertid ikke meningen med medbestemmelsesretten at barnet skal få bestemme hva avgjørelsen skal gå ut på. Poenget er at barnet skal bli hørt og få si sin mening i avgjørelser som angår dem selv.

Spørsmålet blir da om barn har medbestemmelsesrett når det foreldre opptrer som representant for barna og samtykker til publisering av barnets opplysninger.

Det er på det rene at publisering av bilder eller andre opplysninger om barna, er avgjørelser om personlige forhold som angår barna. Forutsetningene for at barnet skal ha medbestemmelsesrett er at barnet ”er i stand til å danne egne synspunkter” vedrørende publiseringen av opplysningene om dem selv på nettet. Det er ikke en nødvendighet at det skal forventes at barnet har en bestemt mening om saken, men det er tilstrekkelig at barnet bare har et synspunkt.

Retten til å bli hørt henger sammen med retten til å bli informert.²⁷ Plikten for foreldre til å gi informasjon er en forutsetning for at barnet får et grunnlag til å uttale seg på.

Det er klart at barn klarer å danne seg et synspunkt om foreldrenes publisering av opplysninger som angår dem selv. Dersom foreldre forteller at bildene kan bli sett av barn i barnehagen, klassekamerater, eller bare bestemor, så er de fleste barn i stand til å danne seg et synspunkt om dette er greit eller ikke.

Når foreldrene opptrer som en representant for barna og legger ut opplysninger på nettet, er det naturlig å rådspørre barna om hva de tenker om saken.

Barn ansees dermed å ha medbestemmelsesrett på dette området.

Utgangspunktet blir dermed at foreldre skal høre hva barna mener om publiseringen, før de tar stilling til om å legge ut opplysningene fra barna.

4.2.2 Fra hvilken alder skal barnets mening innhentes?

Det følger av § 31 2.ledd at ”når barnet er fylt 7 år, skal det få seie si meining før det vert teke avgjerd om personlege tilhøve for barnet...”

Forarbeidene peker på at barnet har en ”ubetinget uttalerett” fra fylte syv år. Dermed er det naturlig å legge til grunn alle barn skal bli hørt i spørsmål som angår personlige forhold fra de er syv år.²⁸

Det kan imidlertid tenkes unntak fra den klare hovedregelen om at medbestemmelsesretten er en ubetinget rett. Backer nevner eksempelvis samtykke til en alvorlig og risikabel operasjon, særlig hvis barnet pga. sykdommen ikke kan vurdere så klart som ellers. Se s.294.²⁹ se også Lucy Smiths diskusjon om ”retten kan settes til side dersom hensynet til barnets beste tilsier det” s. 216-218.³⁰

Tidligere var den ubetingete uttalerett satt til 12 år, men utvalget mente at denne alder for høy, og at det var mer hensiktsmessig at barna skulle få delta i beslutninger

²⁷ Smith/ Lødrup, Barn og foreldre s.118

²⁸ Ot.prp. nr. 29 (2002-03) s.82

²⁹ Backer, Barneloven

³⁰ Smith/ Lødrup, Barn og foreldre

vedrørende dem selv når de var i skolepliktig alder.³¹ Når barn begynner på skolen har de egne synspunkter, og det er naturlig at de bør begynne å lære seg å ta beslutninger vedrørende dem selv, og på den måten lære seg konsekvenser av egne valg.

Når det gjelder yngre barn, må 2.ledd leses i sammenheng med den generelle regelen i 1.ledd. Det blir her lagt til grunn at det avgjørende for at barnet skal bli hørt, er at barnet ”er i stand til å danne seg egne standpunkt om det saka dreiar seg om...”

I forarbeidene er det påpekt at den primære hensikten med den generelle formuleringen i 1.ledd er at den kunne få en holdningsskapende virkning dersom medbestemmelsesretten ikke var knyttet opp til en bestemt alder, og på den måten kunne fange opp tilfeller hvor det er naturlig at de yngste barna får si sin mening.³² Det som var viktig med å sette alderen til 7 år, var å få frem at også små barn bør tas med på råd så det får si sin mening.

Det kan dermed ikke utelukkes at barn under syv år skal få si sin mening, men det må begrenses til de tilfeller hvor det er naturlig at de bør få bestemme. Et barn på tre år kan få bestemme om hun eller han vil ha den røde eller den blå genseren på, eller hvilket pålegg barnet ønsker å ha på skiven.

Medbestemmelsesretten må imidlertid ikke gå på bekostning av foreldrenes omsorgsplikt, jf bl § 30. Som følger av dette kan eksempelvis ikke et lite barn bestemme om han eller hun vil gå med ull eller ikke om vinteren.

4.2.3 Hvilken vekt skal barnets mening tillegges.

Det følger av § 31 1.ledd 2.pkt. at barnets mening skal tillegges vekt ”alt etter hvor gammelt og modent barnet er.”

Bestemmelsen sier ikke noe generelt om hvor stor vekt foreldrene skal tillegge barnets mening.

³¹ Ot.prp. nr. 29 (2002-03) s.58

³² Ot.prp. nr. 29 (2002-03) s.58

Hvor stor vekt som skal tillegges barnets mening beror da på en samlet vurdering om hvorvidt barnet forstår rekkevidden av sitt standpunkt, hvor fast og god grunngivelsen for standpunktet er, og hvilke andre hensyn det må tas stilling til.³³

Forhold som da vil være av betydning for vurderingen er ”barnets alder og modenhet, hva slags spørsmål det gjelder, hvor fast det er i sin oppfatning og bakgrunnen for det syn det har” (NOU 1977:35 s.124)

I § 31 2.ledd 2.pkt. fastslås det at ” når barnet er fylt 12 år skal det leggjast stor vekt på kva barnet meiner.”

Dette betyr ikke at barnets syn skal være utslagsgivende, men det er gitt uttrykk for at det skal være sterke grunner til å følge barnets mening.

Når det gjelder de tilfeller hvor foreldre opptrer som en representant samtykker på vegne av barnet om å legge ut opplysninger om barnet, så er det rimelig å legge til grunn at hvis barnet nekter uavhengig av alder, så bør ikke foreldrene legge ut opplysningene.

4.2.4 Hensyn til barnets integritet ved publisering, jf BK art.16.

Som nevnt legger barnekonvensjonen til grunn at barn skal behandles som fullverdige individer, på lik linje med de voksne. Dette har også betydning ved bedømmelsen om det foreligger krenkelse av barnas rett til privatliv, herunder barnets integritet. Det er ingen voksne som liker at noen tar bilde av dem i triste situasjoner, eller pinlige øyeblikk når sminke og tårer renner. Heller ikke barn vil like å se seg selv i slike situasjoner. Dette må de voksne ta hensyn til ved publisering av bilder. De voksne må verne barnets integritet like mye som deres egen. Derfor er det viktig at bildene som blir lagt ut fremstiller barnet på en god måte, og at det med sannsynlighet kan antas at barnet vil ha dette bildet liggende på nett i lang tid.³⁴

³³ Ot.prp. nr. 84 (2008-09)

³⁴ http://www.datatilsynet.no/upload/Dokumenter/publikasjoner/veiledere/I_beste_mening_endelig.pdf

4.2.5 Gjeldene rett

Utgangspunktet i forhold til i hvilken grad foreldre kan legge ut informasjon om barna i kraft av foreldreansvaret, er at foreldrenes samtykkekompetanse blir begrenset av barnets medbestemmelsesrett. De voksne må videre ta hensyn til barnets integritet når de velger ut bilder, jf BK art.16

4.3 *I hvilken grad kan foreldre publisere sensitive opplysninger, eller utleverende opplysninger om barna på nettet i kraft av foreldreansvaret?*

Både personvernkommisjonen og FNs barnekomité har uttrykt bekymring for de tilfeller hvor foreldre publiserer svært utleverende informasjon om barna på nettet og i sosiale medier i forbindelse med omsorgstvister. Dette kan være alt fra helsejournaler, rettsdokumenter, psykologirapporter som omhandler barna.

I et brev til Barne- og likestillingsdepartementet viser Datatilsynet til følgende problem:

For tiden har Datatilsynet en sak til behandling hvor alt fra korrespondanse med Fylkesmannen, rettsdokumenter, lydbåndopptak og bilder av barnet ligger offentlig tilgjengelig på nettet. Moren bruker Internett til å gjøre allmennheten kjent med saken konkret og til å diskutere sider ved barnevernet og andre offentlige institusjoner.”³⁵

4.3.1 Sensitive opplysninger.

Før det tas stilling til spørsmålet må det presises hva som faller innunder begrepet ”sensitive opplysninger”.

Personopplysningsloven § 2 (8) inneholder en uttømmende liste om hva som ansees som sensitive opplysninger. Som sensitive opplysninger menes opplysninger om:

35

http://www.regjeringen.no/upload/BLD/H%28B8ringer/2008/Hoering_NOU_2008_9/Datatilsynet_vedlegg.pdf

- a) rasemessig eller etnisk bakgrunn, eller politisk, filosofisk eller religiøs oppfatning
- b) at en person har vært mistenkt, siktet, tiltalt eller sømt for en straffbar handling,
- c) helseforhold,
- d) seksuelle forhold,
- e) medlemskap i fagforeninger.

Det er på det rene at sosiale forhold faller innunder begrepet ”helseforhold”, dersom det antas at de sosiale forholdene kan ha påvirket den psykiske eller fysiske helsen.³⁶ Når det gjelder dokumenter eller opplysninger som viser at familien lever under vanskelige sosiale forhold, og som i tillegg viser at barnevernet er involvert i saken, så er det forsvarlig å legge til grunn at dette må falle innunder ”helseforhold” i og med det må antas at barnet er fysisk eller psykisk preget av saken.

Som en konsekvens av at listen er uttømmende, så faller rene opplysninger om vanskelige familieforhold som ikke ansees å påvirke helsen, utenfor det særskilte vernet som loven gir for sensitive opplysninger.

Forarbeidene presiserer imidlertid at også andre typer personopplysninger enn de som direkte er nevnt i nr 8 kan etter omstendighetene oppfattes som følsomme.

Departementet understreker i denne sammenheng at betydningen av at en opplysning er klassifisert som ”sensitiv” ikke må overdrives.

Forarbeidene synes dermed å åpne for at andre opplysninger enn de forholdene som er slått fast i § 2 (8) kan betraktes som sensitive.

Dette samsvarer med popplyl § 33 2.ledd som åpner for at Datatilsynet ”kan bestemme at også behandling av annet enn sensitive personopplysninger krever konsesjon, dersom behandlingen ellers åpenbart vil krenke tungtveiende personverninteresser.”

³⁶ Ot.prp.nr. 92 (1998-99) s.105

Denne tolkningen er i tråd med personopplysningens formål, som er å beskytte mot at personvernet blir krenket gjennom behandling av personopplysninger, herunder å beskytte mot krenkelse av personlig integritet og privatlivets fred, jf § 1.

Dermed vil også andre følsomme og utleverende opplysninger medføre strengere krav til behandlingen, herunder avgivelse av et samtykke etter personopplysningsloven, dersom særlige personvernshensyn gjør seg gjeldene.

4.3.2 Utgangspunkt

I utgangspunktet er det foreldrene som har bestemmelsesrett og samtykkekompetanse når det gjelder sensitive opplysninger, jf drøftelsen kap.3. Det kan imidlertid argumenteres for at en slik publisering vil utfordre reglene om foreldrenes samtykkekompetanse, i den forbindelse at foreldreansvaret skal utøves i samsvar med hva som er barnets beste.

4.3.3 Hensynet til barnets beste.

Prinsippet om ”barnets beste” er sentralt både i internasjonal og nasjonal barnerett. i internasjonal barnerett er prinsippet nedfelt i BK. art. 3. Bestemmelsen slår fast at alle som tar beslutninger på vegne av barnet, eller beslutninger som berører barnet, skal ta hensyn til hva som er barnets beste.

Barna er en ekstra sårbar gruppe individer med begrenset selvbestemmelsesrett. Dermed trenger de særskilt beskyttelse når voksne tar avgjørelser som berører barnet. Dette synspunktet bør også få betydning for rekkevidden av foreldrenes samtykkekompetanse de tilfeller hvor foreldre i kraft av foreldreansvaret samtykker til publisering av sensitiv informasjon om barna.

I den nasjonale lovgivningen er prinsippet om barnets beste slått fast i bl § 30 3.pkt. Bestemmelsen slår fast at ”foreldreansvaret skal utøvast ut i fra barnets interesser og behov.”

Bestemmelsen understreker at foreldreansvaret ikke er gitt foreldrene for deres egen skyld.(NOU 1977:35 s.123)

Ordlyden angir ikke hva som skal ansees for å være barnets interesser og behov, men forarbeidene legger til grunn at vurderingen må ta utgangspunkt i den konkrete situasjon, samt legge vekt på hva som objektivt vil gange barnet og være til fordel for barnet på lengre sikt.³⁷

Spørsmålet blir da om foreldrenes publisering av slik sensitiv informasjon om barna er til barnets beste.

I forhold til eksempelet overfor når det gjelder opprivende barnevern eller fordelingssaker befinner barn seg i utgangspunktet i en vanskelig situasjon. Slike hendelser er som regel meget opprivende og besværlige for barnet, og en publisering vil medføre en ekstra belastning for barnet der og da. Publiseringen vil også forfølge barnet videre. Som nevnt så forsvinner ikke opplysningene fra nettet, og det er vanskelig å få de slettet. Dermed vil opplysningene bli liggende tilgjengelig for alle til evig tid. Dette vil kunne påvirke barnets utvikling i forbindelse med å skape nye relasjoner.

Selv om foreldre gjerne føler at de ivaretar barnets interesser og behov der og da, må det legges til grunn at publiseringen kommer til å utgjøre en merbelastning for barnet. At foreldre foretar et slikt irreversibelt valg på vegne om barna, men opplysninger som er av en slik sensitiv art, kan ikke objektiv sett ansees for å gange barnet og være til fordel for barnet på lengre sikt. Dermed er det klart at en slik publisering ikke vil være til barnets beste.

Hensynet til barnets beste taler dermed for å innskrenke foreldrenes samtykkekompetanse, og dermed være til hinder for at foreldrene kan publisere utleverende materiale av barnet.

³⁷ NOU 1977:35 s.123

4.3.4 Barnekonvensjonen art. 16.

Det kan argumenteres for at BK art.16 fastslår et generelt vern mot publisering av utleverende materiale om barna. Bestemmelsen verner om barnas privatliv som igjen verner barnets rett til personvern og integritet. Videre er det klart at art.16 slår fast statens positive forpliktelser, og følgelig er krenkelser av privatlivet innad i familien vernet, herunder krenkelser mellom foreldre og barn, jf kap. 2.

I slike tilfeller som nevnt i eksempelet overfor, omhandler situasjonen barn som befinner seg i en vanskelig livssituasjon. Det er ofte konflikter mellom barn og voksne, eller voksne og barnevernet. I slike tilfeller bør de voksne ta ansvar og skåne barna. Å publisere opplysninger eller filmer om barn i en slik sårbar situasjon offentlig, vil medføre en ekstra belastning for barnet. Både klassekamerater, fremtidige venner, kollegaer og arbeidsgivere vil lett kunne få tak i informasjonen. Dermed vil et irreversibelt valg tatt av foreldrene forfølge barnet inn i voksenlivet, og påvirke relasjoner som barnet ønsker å bygge.

Konvensjonen tar som sagt hensyn til at barn er en sårbar gruppe som trenger et ekstra beskyttelse. Barna blir anerkjent for å være fullverdige mennesker og med like rettigheter som voksne. Når det gjelder publiseringer av sensitive opplysninger befinner man seg på et område hvor barn har lite selvbestemmelsesrett, og dermed trenger de ekstra beskyttelse for at folk som handler på deres vegne skal ivareta deres personvern og integritet. Dette er de voksnes ansvar, og forpliktelsen er nedfelt i BK art.16.

4.3.5 Gjeldene rett?

Datatilsynet uttalte på generelt grunnlag i forbindelse med det overnevnte eksempel at:

” så lenge det foreligger et gyldig samtykke fra foreldrene vil behandlingen av opplysningene i utgangspunktet være i samsvar med personopplysningsloven. Dette gjør at Datatilsynet i begrenset grad har hjemmel til å pålegge sletting, selv om tilsynet måtte mene at barnets selvstendige rett til integritet og privatliv tilsier det.” jf Datatilsynets referanse 07/01840

Som svar på denne henvendelsen fra Datatilsynet 6.mars 2008 sier Barne- og likestillingsdepartementet at det er usikkert om det i lovgivning finnes skranker for denne type publisering.

Ut i fra drøftelsen overfor er det imidlertid argumentert for at en slik publisering av sensitive opplysninger om barnet, er klart i strid med barnets rett til privatliv, samt kravet om at foreldreansvaret skal utøves med hensyn til barnets beste.

Lucy Smtih som er jusprofessor og medlem av FNs barnekomité, og som i tillegg har skrevet doktorgrad om barns rettigheter mener på sin side at ” det er klare grenser for hva foreldre kan samtykke til på barnets vegne på områder hvor de har samtykkekompetanse og at FNs barnekonvensjon artikkel 16 setter grenser for foreldrenes adgang til å legge ut private opplysninger om sine barn på internett.”(NOU 2009:1 s.139)

Rettstilstanden må dermed ansees uklar når det gjelder i hvilken grad foreldrene kan publisere sensitive opplysninger om barna i kraft av foreldreansvaret.

4.4 Hvilket vern etter personopplysningsloven har barn dersom foreldre legger ut sensitiv informasjon i kraft av foreldreansvaret?

Det følger av popplyl § 28 3.ledd at ”den registrerte kan kreve at opplysninger som er sterkt belastende for ham eller henne skal sperres eller slettet” dersom dette ikke strider mot annen lov, og at det er forsvarlig ut i fra en vurdering av en rekke hensyn som veies mot hensynet til den registrerte.

Dette beror på en vurdering av hvor sterkt belastende opplysningene er for den registrerte, mot på den annen side samfunnsmessige hensyn (behov for dokumentasjon, kulturhistoriske hensyn mv), og de ressurser som gjennomføringen av slettingen krever.³⁸

Dette åpner for at barn kan få sterkt belastende opplysninger slettet, dersom ikke andre sterke hensyn taler i mot.

³⁸ PVN-2003-2

En særskilt problemstilling som reiser seg, er om barna kan fremme søknad om sletting på tvers av foreldrenes ønske.

Bestemmelsen bruker benevnelsen ”den registrerte” om hvem som kan kreve opplysningene slettet. Den registrerte er den som opplysningene knytter seg til, jf popplyl § 2 (6) Dette taler for at det er barnet som kan fremme søknad.

Men på den andre siden, så følger det av drøftelsen i kap.3, at det er foreldre som har samtykke kompetansen når det gjelder publisering av sensitive opplysninger.

Spørsmålet blir da om det bare er foreldrene i kraft av foreldreansvaret som kan fremme søknad om sletting med den konsekvens at barna blir avskåret av å få belastende opplysninger slettet i de tilfeller hvor foreldre har lagt de ut på nettet.

Det følger av generelle prinsipper at barn får en gradvis selvbestemmelsesrett etter hvert de vokser opp, i de tilfeller hvor de selv har forutsetning for å ivareta sine egne interesser. Når det gjelder sensitive opplysninger er det lagt til grunn at det er foreldrene som har samtykkekompetanse ved publisering. Det er imidlertid andre hensyn som gjør seg gjeldene ved sletting av opplysninger.

Lovgivningen tilegger barnet selvbestemmelsesrett i en rekke forhold som er av en så personlig art, at det er rimelig at det er barna som bestemmer over de. Ut i fra en rimelighetsbetraktning bør sletting av sensitive opplysninger, eller sterkt belastende opplysninger som gjelder barna selv, være innen for barnets bestemmelsesrett, og dermed kan fremme søknad på tross av foreldrenes ønske.

Begrunnelsen for foreldrenes samtykke kompetanse når det gjelder barns sensitive opplysninger, er at barn ikke vil kunne overskue konsekvensene ved at de blir publisert på nettet. Denne begrunnelsen vil ikke gjøre seg gjeldene når barn vil ha slettet sterkt belastende opplysninger som angår dem selv.

Formålet til personopplysningsloven er å ”ivareta den personlige integritet, privatlivets fred og tilstrekkelig kvalitet på opplysningene”, jf § 1. I tilfeller hvor foreldre legger ut belastende informasjon om barna, vil dette krenke barnets privatliv og personlige integritet. En sletting av disse opplysningene vil føre til at personvernet blir gjenopprettet igjen. Dette taler for at barnet selv bør få fremme søknad om sletting av belastende opplysninger.

På den andre siden har man de tilfeller hvor det er foreldre som vil ha slettet de belastende opplysningene, men barnet ønsker at de bør bli liggende.

I slike tilfeller blir det en krenkelse av personvernet at opplysningene blir liggende på nett, i motsetning til ved sletting, hvor personvernet blir ivaretatt ved sletting. Her blir det hensiktsmessig å følge hovedregelen om at foreldrene har samtykkekompetanse ved sensitive opplysninger, og dermed kan fremme søknad om sletting. Dette fordi at begrunnelsen for foreldrenes samtykkekompetanse er at barnet ikke er i stand til å ivareta sine egne interesser, samt å overskue konsekvensene ved publisering. Dersom sterkt belastende opplysninger ligger ute på nettet om barna, er det foreldrenes plikt til å verne barnet, og kreve å få opplysningene slettet, jf bl § 30.

I tråd med lovens formål, og det særlige vernet i BK art. 16 vil det være hensiktsmessig ved avgjørelse om hvem som kan fremme søknad om sletting, legge til grunn den samtykkekompetanse bør ligge hos den som fremmer personvernet til barna. Enten det er barn eller foreldre som ønsker opplysningene slettet.

Dette spørsmålet er av stor betydning for de involverte og bør være noe lovgiver presiserer nærmere.

4.5 Forholdet til ytringsfriheten popplyl §7

Det følger av popplyl § 7 at "...behandling av personopplysninger utelukkende for kunstneriske, litterære, eller journalistiske, herunder opinionsdannende, formål..." faller utenfor personopplysningens virkeområde.

Dette har som betydning at dersom opplysningene faller innenfor unntaket, så vil publiseringen falle utenfor Datatilsynets myndighet, og for øvrig miste det vernet personopplysningsloven oppstiller.

Spørsmålet blir hvilke ytringer om barn kan ansees for å ha "opinionsdannende formål", og følgelig falle innunder unntaket i § 7.

En naturlig forståelse av ordlyden ”opinionsdannende formål” er at publiseringen er yttret i hensikt til å argumentere for å et syn, eller klargjøre en mening.

Forarbeidene uttaler ”at også behandling av personopplysninger for opinionsdannende formål som ikke tradisjonelt er naturlig å karakterisere som journalistiske, vil være omfattet av § 7.”(Ot.prp. nr. 92 (1998-99)s. 108)

Departementet presiserer videre at ”unntaket er i tråd med direktivet utformet slik at det knytter seg til *virksomhetens art*, og ikke til hvilken formell eller yrkesmessig status den behandlingsansvarlige har. I dette ligger at unntaket ikke bare gjelder for f.eks journalister, men for *enhver persons* behandling av personopplysninger for journalistiske formål.” (Ot.prp. nr. 92 (1998-99)s. 108)

Dermed åpner forarbeidene for at også publisering av privatpersoner, herunder foreldre, kan falle innunder § 7 såfremt behandlingen av personopplysningene ansees for å ha et opinionsdannende formål.

Utgangspunktet blir dermed at alle personopplysninger som har som hensikt å brukes som et argument, eller redegjøre for et synspunkt i en sak faller utenfor personopplysningsloven. For denne typen ytringer kommer derfor ikke lovens grunnkrav til anvendelse, og følgelig har ikke en person et vern mot belastende opplysninger, i forhold til å kunne kreve å få de slettet, jf § 28 3.ledd.

Personvernemnda har i to avgjørelser vurdert om publisering av opplysninger i forhold til barnevernssaker faller innunder unntaket i § 7, og dermed er utenfor personopplysningsloven og Datatilsynets myndighetsområde.³⁹

I den første saken vurderte personvernemnda om hvorvidt nettsider som inneholdt opplysninger om personer som hadde hatt befatning med flere barnevernssaker, ble ansett for å være publisert i opinionsdannende formål. Nettstedene ramset opp 400 advokater, barnevernsansatte, psykologer, mv. hvor disse ble karakterisert og kritisert. I den andre avgjørelsen var det personopplysninger om fosterforeldre og fosterbarn som ble hengt ut og publisert.

³⁹ PVN-2005-3 og PVN-2007-5

I begge tilfeller var det en gruppe personer som stod bak publiseringen, som på ulike måter hadde vært i berøring med barnevernssaker, og som følte seg utsatt for maktovergrep.

Personvernemnda kom i begge avgjørelsene fremt til at dette var nettsted som representerte en virksomhet med opinionsdannende formål. Videre påpekte nemnda at de var av den oppfatning at dette var ytringer som det ikke ønskelig å gjøre til gjenstand for sensur.

Begge tilfellene innholdt sensitiv informasjon om barna. Selv om det i disse tilfellene var voksne som klaget på egne vegne, måtte utfallet bli det samme om barna selv hadde klaget på publiseringen i forhold til dem selv.

Følgelig vil publisering av utleverende opplysninger om barn, publisert i den hensikt for å redegjøre, eller argumentere for et syn, faller utenfor personopplysnings virkeområde, og følgelig vil ikke barna kunne kreve opplysningene slettet etter personopplysningsloven.

5. I hvilken grad kan foreldre publisere svært utleverende materiale om barna i kraft av sin egen opplevelse.

5.1 Innledning

I disse tilfellene opptrer ikke foreldrene som en representant for barna, men de forteller en historie i kraft av sin egen opplevelse. Dette skiller seg fra problemstillingen overfor, hvor foreldre la ut informasjon om barna på nettet i kraft av foreldreansvaret, jf kap. 4

5.2 Forholdet mellom EMK art. 8 og EMK art. 10.

Utgangspunktet er at mennesker i kraft av yttringsfriheten kan uttrykke seg om sine egne tanker og meninger om ting de har opplevd. Med yttringsfrihet menes friheten til å ha en hvilken som helst mening, til offentlig å formidle meninger, fakta og ideer, og

til å motta I de tilfeller hvor foreldre eksempelvis har en pågående dramatisk konflikt med barnevernet, og de selv mener at barnevernet har begått et overgrep, så har de med hjemmel med i de grunnleggende menneskerettighetene, lov til å utrykke seg om sin egen opplevelse av saken, jf EMK art. 10 og GrL § 100.

På den andre siden fastslår EMK art. 8 individets rett til privatliv, herunder vern av egne personopplysninger. I de tilfeller foreldre publiserer utleverende opplysninger om barna på bakgrunn av sin egen opplevelse vil foreldrenes rett til ytringsfrihet kolliderer med barnets rett til privatliv.

Det er på det rene at begge disse bestemmelsene er nedfelt som grunnleggende likeverdige menneskerettigheter. Dermed er det ingen av rettighetene som har forrang fremfor den andre. Videre har staten positive forpliktelser når det gjelder å sikre at begge rettighetene blir ivaretatt, og har ansvar for å sikre at ikke privatpersoner skal begå krenkelser overfor hverandre.

Spørsmålet blir da om foreldre har en ubetinget rett til å publisere utleverende opplysninger om barna i kraft av sin egen opplevelse.

EMK art. 10 slår fast at ”fordi utøvelsen av disse friheter medfører plikter og ansvar, kan den bli undergitt visse formregler, innskrenkninger, eller straffer som er forskrevet ved lov og som er nødvendige i et demokratisk samfunn av hensyn til...å verne andres omdømme eller rettigheter...”

En naturlig forståelse av ordlyden er at ytringsfriheten gjelder ikke ubetinget. Bestemmelsen åpner for at i kollisjonstilfeller mellom to rettigheter kan foreta en interesseavveining, og hvilket hensyn som får forrang, beror da på den konkrete situasjonen. Dermed er det åpent for at må ytringsfrihet må vike til fordel for personvernet dersom interesseavveining tilsier det.

Denne begrensningen i ytringsfriheten må også gjelde når foreldre publiserer svært utleverende materiale om barna i kraft av sin egen opplevelse.

Bestemmelsen gir imidlertid ikke noen føringer hvordan avveining skal forekomme. EMDs praksis blir dermed relevant for å få presisert hva vurderingstemaet angår.

5.3 *Von Hannover mot Tyskland*

Den sentrale avgjørelsen som har påvirket norsk rettspraksis når det gjelder ytringsfrihet vs. privatlivets fred er avgjørelsen von Hannover mot Tyskland.

Saken omhandler prinsesse Caroline som anførte at privatlivets fred var krenket, fordi paparazzi-fotografer tok bilder i alle hverdagslige sammenhenger. Bildene omhandlet alt fra handleturer, til henting av barna på skolen, til feirer og sportsutøvelser.

Caroline erkjente at pressens rolle var nødvendig i et demokratis samfunn, men hun mente at bildene ikke var av allmenn interesse, men kun var tatt for å tilfredsstille publikums kikkerttendenser.

Staten på sin side mente at slike bilder kunne offentliggjøres, og at allmennheten hadde en beskyttelseverdige interesse i å vite hvordan offentlige personer oppførte seg i det offentlige rom.

EMD kom frem under dissens til at dette var en krenkelse av privatlivet.

Når det gjelder den aktuelle bildebruken uttaler retten at "case does not concern the dissemination of "ideas", but if images containing very personal or even intimate "information" about an individual".(avsn. 59) Retten la videre til grunn at denne kontinuerlige plagingen av paparazziene medfører en sterk inntrengen i privatlivet.

Retten påpeker videre at det må foretas en interesseavveining mellom ytringsfriheten og privatlivet, og det avgjørende vil være om hvilket bidrag publiseringen av bildene gir til "a debate of general interest..."(avsn. 60.)

Det avgjørende synes dermed å være om publiseringen gir et tilskudd til en debatt av allmenn interesse.

Retten konkluderte med at selv om allmennheten har en legitim interesse til å bli informert om offentlige personer, så hadde de i dette tilfellet gått for langt i og med bildene og kommentarene knyttet seg til kun til privatlivet, og hadde som formål å tilfredsstille lesernes nysgjerrighet. Dette er motsetning av å gi et bidrag til den allmenne debatt. Ytringsfriheten måtte i dette tilfelle vike for personvernet.

Ut i fra avgjørelsen kan det legges til grunn at forutsetningen for at foreldre kan legge ut utleverende informasjon om barna i kraft av sin egen opplevelse, er at publiseringen må gi et bidrag til den allmenne debatt.

5.4 Strl. § 390

Straffeloven § 390 setter en grense for ytringsfrihet hvor privatlivet krenkes.

Bestemmelsen slår fast at ”...den som krenker privatlivets fred ved å gi offentlig meddelelse om personlige eller huslige forhold” straffes med bøter eller fengsel.

Når det gjelder spørsmålet i hvilken grad foreldre kan publisere uteleverende opplysninger om barnet, må man først ta stilling til om opplysningene eller det uteleverende materialet om barna omfattes av begrepet ”privatlivets fred”.

Når det gjelder vurderingen om opplysningene omfattes av begrepet ”privatlivets fred”, uttalte HR i Rt. 2007 s. 687 (Big Brother-saken) at det må være tale om ”personlige opplysninger som objektivt sett har en viss grad av sensitivitet.” (avsn.59)

I Rt 2010 s. 258 blir det presisert at ”kravet til sensitivitet danner en nedre terskel for hvilke opplysninger som overhodet kan falle inn under begrepet. Opplysninger om for eksempel yrke og sivilstand vil ikke være omfattet. Det kan imidlertid ikke kreves så mye før sensitivitetskravet er oppfylt.”(avsnitt 50)

Ut i fra dette så må det antas at alle opplysninger om barna, av personlig eller huslig art, som innebærer en ”viss grad av sensitivitet”, vil være omfattet bestemmelsen. Dermed vil alle publiserte opplysninger om barnas hjemmesituasjon, karakterer, omsorgsoverdragelse, økonomi eller andre sensitive forhold som berører barnet, være opplysninger som er egnet til å krenke ”privatlivets fred”.

Forutsetningen for at publiseringen av opplysningene om barna kan ansees for å ha ”krenket” privatlivets fred, er at publiseringen har vært ”rettstridig”

Angående rettstridighetsvurderingen uttalte 1. voterende i Big Brother-saken at :

”Når straffebudet rettar seg mot å krenkje privatlivets fred, ligg det også i dette at det må vere tale om rettsstrid. *Kravet til rettsstrid inneber at det må skje ei totalvurdering av formidlinga i lys av kontekst og situasjon, der omsynet til personvernet samtidig blir avvege mot ytringsfridommen*, jf. Bratholm og Matningsdal, Straffeloven med kommentarer, tredje del, 1998, side 222, med vidare tilvisingar. ”

Dette standpunktet er lagt til grunn i seinere praksis, jf plata dommen, m.v.

Det må dermed skje av avveining mellom hensynet til personvernet mot hensynet til ytringsfrihet. Dette samsvarer med hva EMD la til grunn i von Hannover mot Tyskland.

5.4.1 Plata-dommen

Relevant for vår problemstilling Rt 2008 s. 489 (Plata- saken)

Saken omhandlet en ikke- offentlig mann som ble filmet da han sammen med sin fem år gamle stedatter kjøpte heroin på Plata i Oslo og ble arrestert. NRK viste opptakene og mannen søkte oppreisning for krenkelse av privatlivets fred. HR kom frem til at opptakene tok for seg forhold av vesentlig samfunnsmessig betydning, samt det forelå en beskjeden grad av identifisering. Retten frifant NRK.

I denne saken var det klart at bidraget bidro til den allmenne debatt, og var av stor offentlig interesse.

HR tok imidlertid et annet utgangspunkt for vurderingen om krenkelse. De viste til Rt 2005 s.1677 hvor flertallet hadde konkludert med at ”bruk av sladdete bilder eller bilder som i liten grad kan medføre identifisering, som en del av et nyhetsoppslag av allmenn interesse vil normalt være beskyttet av artikkel 10.”

HR uttale videre i avsn. 53. ”dette hovedsynspunkt synes å samsvare godt med nyere praksis ved EMD, og jeg mener dette må være utgangspunktet for den totalvurdering som må foretas i vår sak. *Spørsmålet blir om det er særlige forhold som kan føre til et annet resultat. Sentralt ved vurderingen vil måtte være om den identifisering som har funnet sted, kan anses unødvendig ved at den ikke har betydning for det som søkes formidlet.*”

HR konkluderte med at de kunne ikke se at A kunne vært gjort ugjenkjennelig for sine nærmeste, uten at inntrykket ved formidlingen ville blitt svekket.

En naturlig tolkning av dommen er at så lenge identifiseringen er beskjeden så er den innenfor ytringsfrihetens rammer. Dersom identifisering har funnet sted, er det avgjørende at identifiseringen må være av betydning for det som søkes formidlet.

Dette betyr at dersom foreldre publiserer utleverende informasjon om barna som er av allmenn interesse, så må de ikke fremlegge unødvendig identifisering av barna.

Ut i fra dette må det legges til grunn at når det foretas en avveining mellom ytringsfriheten og privatlivet, så er forutsetningen for publisering at publikasjonen bidrar til den allmenne debatt. Og videre må foreldrene sørge for at dersom identifisering av barna skjer så må det være av betydning av det som søkes formidles.

5.4.2 Rt 2010 s.258

Det kan også stilles spørsmål om foreldre kan publisere utleverende materiale om barna som ikke bidrar til debatt av allmenn interesse, men som er en del av fortelling om dem selv.

Rt 2010 s.258 saken omhandler en utgivelse av en lokalhistorisk bok om småbruk. Boken inneholdt også en del opplysninger om forfatterens eget samliv med ekskonen samt detaljer om separasjonen. Konen mente at dette var krenkelse av privatlivets fred.

Det ble anført at ytringsfrihet bare er relevant ved meddelelse av opplysninger om private relasjoner mellom personer som har posisjoner i politikk og samfunnsliv, med henvisning til Big Brother-dommen avsnitt 72.

I forhold til dette uttaler 1. voterende ” dette er jeg uenig i. Slik jeg ser det, er poenget at ytringsfriheten har ”si særskilde slagkraft” ved meddelelser som gjelder samfunnsdebatten og offentlige personer. *Dette utelukker imidlertid ikke at hensynet til ytringsfrihet spiller inn ved vurderingen også i andre tilfeller.*” (avsn.59)

HR påpeker at hensynet til ”personvernet må avveies mot hensyn til ytringsfriheten som historieskrivingen krever.”

Konen anfører imidlertid at den historiske fremstillingen skifter karakter i retning av en selvbiografi.

”enten man bedømmer fortellingen fra X som lokalhistorisk eller selvbiografisk, må utgangspunktet for vurderingen at det er Bs egen fortelling som gjengis... Etter min oppfatning har A (konen) ikke krav på noen beskyttelse mot å bli omtalt i sin tidligere ektemanns beretning fra livet på X...”(avsn.62)

Ved spørsmålet om publiseringen om opplysningene om konen var rettstridig vil det ”kunne spille rolle om de opplysninger som gis er positive eller negative, eventuelt sjikanøse.”(avsn. 65)

I dette tilfellet kom HR til at ”opplysningene som formidles er ikke spesielt følsomme. Det benyttes heller ikke nærgående formuleringer eller nedsettende karakteristikk.”(avsn.66)

Det ble konstanter at rettstidskravet ikke var oppfylt, og dermed forelå det ingen krenkelse.

Ut i fra dette er det naturlig å legge til grunn at i de tilfeller foreldre legger ut informasjon om barna i forbindelse med sin egen historie, men uten at det bidrar direkte til en allmenn debatt, så må det stilles krav til at opplysningene er av en art som ikke kan ansees for følsomme eller sensitive for barnet. Dermed vil ikke foreldre kunne legge ut utleverende materiale om barn, uten at de bidrar til den allmenne debatt.

5.5 Ulovfestet rett.

Ved vurderingen av ytringsfrihetens grenser i forhold til om foreldre kan publisere utleverende materiale om barna, har man et ulovfestet personvern som supplerer de lovfestede regler. Det ulovfestede personvernet gjenspeiler anstendige menneskers atferdsnormer og deres verdiforståelse.⁴⁰

⁴⁰ Datatilsynet, Personvern uten paragrafer. (2010)

Det ulovfestete personvernet er domstolskapt. Aarsdommen Rt 1896 s. 530 var den første dommen som viste til det ulovfestete personvernet ved en sak om bruk av slektsnavn.

Når det gjelder ulovfestet vern er av privatlivet er Rt 1952 s. 1217 (To mistenkelige personer) den avgjørende dommen. Saken omhandlet en person som var tidligere straffedømt for et politidrap. Mange år senere når han var ferdig sonet og etablert seg med kone og barn, så ble det laget en film om hendelsen. I dommen erklærte 1.voterende at ”det i norsk rett finnes et alminnelig rettsvern for personligheten, og at ankemotparten innenfor rammen av dette vern har rett til å motsette seg oppførelsen av den omhandlende film.”

Spørsmålet var hvor langt dette vernet rakk.

HR fastslo at det ulovfestete vernet strakk seg lengre enn §§ 246,247 og 390, samt bestemmelsene i åvl, og den daværende fotografiloven.

”for å avgjøre om det inngrep i personlighetens rettsvern..., kan betegnes som rettstridig, må det foretas en interesseveining...” av partenes interesser.

HR kom frem til at en fremvisning ville overskride grensen for det tilbørlige og virke støtende på den alminnelige rettsfølelse og dermed komme i strid med det alminnelige rettsvern for personligheten. Det ble lagt vekt på hva dersom filmen ble vist, så ville identiteten til den tidligere drapsdømte bli kjent. Dette ville medføre en urimelig belastning for hans kone og barn, men også det faktum at tidligere straffedømte har vanskeligheter å omstille seg på nytt etter endt soning både fysisk og sjelelig. Dermed ville en slik visning overskride grensen for det tilbørlige.

En naturlig tolkning av dommen er at dersom en publisering vil medføre en sterk belastning for den opplysningene gjelder, samt å virke støtende på rettsfølelsen, så vil dette komme i krenke det ulovfestete personvern.

I og med at dette vernet strekker lengre enn de øvrige lovbestemmelsene som regulerer personvernet, så kan dette medføre en begrensning i foreldrenes ytringsfrihet.

Når foreldre publiserer svært utleverende materiale om barna, medfører dette en særlig ekstrabelastning for barnet. Videre er det klart at folk reagerer som når det for eksempel ser de videosnuttene på You Tube hvor foreldrene filmer når barna dras kjempene og gråtende bort av barnevernet. En slik publisering virker støtende den alminnelige rettsfølelse. Dette gjelder all publisering av opplysninger og filmer hvor et barn blir utlevert i en særlig vanskelig situasjon, eller hendelse. Dette taler for at på ulovfestet grunnlag kan ikke foreldre publisere slik utleverende materiale om barna som vil virke belastende for barnet.

Hvor en slik publikasjon har forekommet, faller den som regel innunder popplyl § 7 og dermed ute av Datatilsynets myndighet. Dette kan medføre store vanskeligheter med å få slettet opplysningene. Hvis opplysningene er nådd til utenlandske aktører er det nærmest umulig å få dem fjernet.

Når det gjelder interesseavveininger mellom ytringsfriheten og personvernet beror dette på den konkrete situasjon, og det er mange reelle hensyn som virker inn. Ut i fra praksis virker det litt tilfeldig om hva resultatene blir. Av den grunn virker gjeldene rett usikker.

Den teknologiske utviklingen kommer til å fortsette, og flere tar i bruk nettet som en arena for ytringer. Det er mange aktører involvert, og på det slikt område hvor opplysningene fort kan komme ut av kontroll, samt medføre alvorlige konsekvenser som vil påvirke barna i lang tid, må det være en tydeligere klargjøring om hva som er lov/ akseptabelt eller ikke.

6. Avsluttende merknader

Ut i fra redegjørelsen av de forskjellige problemstillinger knyttet til barns rett til privatliv, herunder ivaretagelse av barnets personvern og integritet, ved publisering av opplysninger i sosiale medier og på nettet, så ser man at regelverket er meget kompleks. Videre ser man som følger av implementeringen av BK så gjør særlige hensyn knyttet til barn som individer, seg gjeldene ved tolkning av enkeltreglene som regulerer publisering av personopplysninger. I og med at personopplysningsloven og forarbeidene ikke inneholder noen regler som omhandler publisering når barn er involvert, har dette i hovedsak medført at gjeldene rett når det gjelder publisering av barns opplysninger er usikker.

Man befinner seg på et område med mange aktører noe som fører til et særlig behov for nærmere regulering. Det er mange som har interesse av å vite hvor grensen går. Nærmere regulering vil ikke bare gange barn og foreldre, men det vil være samfunnstjenelig ved at aktørene vet hva de har å forholde seg til, og på den måten kan de legge ut konkrete regler på nettsidene. Dermed vil det lettere å kunne gripe inn, og medføre krenkelser dersom publisering skjer på bekostning av barns rett til privatliv. Ut i fra dette må det legges til grunn at behovet for en nærmere regulering er stort. Dermed er det opp til lovgiver å foreta en nærmere regulering som tar stilling til publisering av barns opplysninger, og klarer føringer for hvem som har samtykkekompetanse.

7. Kilder og forkortelser

Internasjonale kilder:

(95/46/EF)=

Europaparlaments- og rådsdirektiv 24. oktober 1995 Om beskyttelse av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger og om fri utveksling av slike opplysninger. (personverndirektivet)

Materiale fra barnekomiteen

C/NOR/CO/4=

Avsluttende merknader fra FNs barnekomité til Norges fjerde rapport om barnekonvensjone-29 januar 2010.

Offentlige utredninger og andre offentlige dokument

Norges offentlige utredninger (NOU)

NOU 1997:35 Lov om barn og foreldre

NOU 2009:1 Individ og integritet. Personvern i det digitale samfunnet

Odelstingsproposisjoner (ot.prp.)

Ot.prp. nr. 62 (1979-80) Om Lov om barn og foreldre (barneloven)

Ot.prp. nr. 12 (1198-99) Om Lov om pasientrettigheter (pasientrettighetsloven)

Ot.prp. nr. 13 (1998-99) Om Lov om helsepersonell mv

Ot.prp. nr. 92 (1998-99) Om Lov om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven)

Ot.prp. nr. 29 (2002-03) Om Lov om endringer i barneloven mv

Ot.prp. nr. 45 (2002-03) Om Lov om endring i menneskerettsloven mv (innarbeiding av barnekonvensjonen i norsk lov)

Ot.prp. nr. 74 (2005-06) Om Lov om medisinsk og helsefaglig forskning.

Litteratur:

Aall, Rettsstat og menneskerettigheter=

Jørgen Aall, Rettsstat og menneskerettigheter (Bergen. Fagbokforlaget. 2 utg. 2007. 2.opplag 2008)

Backer, Barneloven=

Inge Lorange Backer, Barneloven (Oslo. Universitetsforlaget. 2.utg. 2008)

Coll/Lenth, Personopplysningsloven=

Line M. Coll og Claude A. Lenth, Personopplysningsloven (Oslo. Kommuneforlaget. 2000)

Dijk m.fl, Theory and practice of the european convention on human rights=

Pieter Van Dijk, Fried Van Hoof, Arjen Van Rijn, og Leo Zwaak, Theory and practice of the european convention on human rights (Antwerpen- Oxford. Intersentia. 4. utg. 2006)

Smith, Foreldremyndighet og barnerett=

Lucy Smith, Foreldremyndighet og barnerett (Oslo. Universitetsforlaget. 1980)

Smith/Lødrup, Barn og foreldre=

Lucy Smith og Peter Lødrup, Barn og foreldre (Oslo. Gyldendal. 7.utg. 2006)

Søvig, Barnets rettigheter på barnets premisser=

Karl Harald Søvig, Barnets rettigheter på barnets premisser (Universitet i Bergen. Det juridiske fakultet. 2009)

Internasjonale rettsavgjørelser

Avgjørelser fra EMD

KU mot Finland, klagenr. 2872/02, dom 2.des. 2002

Niemietz mot Tyskland, klagenr. 13710/88, dom 16.des. 1992

Z mot Finland, klagenr. 22009/93, dom 25. jan. 1997

Von Hannover mot Tyskland, klagenr. 59320/00. dom 24. jun. 2004

Høyesteretts avgjørelser

Rt 2007 s. 687 (Big Brother-saken)

Rt 2010 s. 258

Rt 2008 s. 489 (Plata-saken)

Rt 1952 s. 1217 (To mistenkelige personer)

Rt 1896 s.530 (Aars-dommen)

Personvernemndas avgjørelser

PVN-2007-5

PVN-2005-3

PVN-2003-2